

Derleme Makale

Üniversitelerde Kuşaklararası Farklılık ve Erişilebilirlik: Kavramsal Bir Değerlendirme

Intergenerational Difference and Accessibility in Universities: A Conceptual Assessment

Selin ÇAVUŞOĞLU Öğr. Gör. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksekokulu selin.cavusoglu@cbu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-1952-8265	Melis YALÇIN Öğr. Gör. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksekokulu melis.yalcin@cbu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-6546-4813	
Makale Gönderme Tarihi 11.01.2021	Revizyon Tarihi 01.03.2021	Kabul Tarihi 26.05.2021

Öz

Yaşamsal döngünün en önemli parçası haline gelen erişilebilirlik; fiziksel, zihinsel ve dijital dönüşümü de her alanda gerekli hale getirmektedir. Toplumun en önemli parçalarından biri olan ve gelişmesine her anlamda katkı sağlayan üniversiteler de bu bağlamda erişilebilirliğin en yüksek seviyede olması gereken kurumlarından. Üniversitelerin en önemli ve aktif faaliyetlerinden biri olan öğretim elemanları ile öğrencilerin birbirlerine ihtiyaç duyulduğu zamanlarda hızlıca ve aracısız erişebilmesi eğitim – öğretim faaliyetlerinin kalitesini de kuşkusuz artıracaktır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilgiye ulaşma hızı da artmıştır. Aynı dönemlerde yaşayan, ortak özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar, kuşak olarak tanımlanabilmektedir. Üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarının da farklı kuşaklara sahip olması pek çok açıdan farklılaşmalarına neden olmaktadır. Bu çalışmada kuşak kavramı, teknoloji kullanımı ve iletişim yönünden kuşaklararası farklılık, erişilebilirlik, üniversitelerde erişilebilirlik kapsamında kuşaklararası farklılık konusu açıklanmaya çalışılmıştır. Üniversitelerde öğretim elemanları ve öğrenciler arasında bulunan kuşak farklılıkları temelinde teknolojiye uyum sağlama becerileri, iletişim kurma biçimleri ve erişilebilirlik konularında yaşanan farklılıkların kavramsal açıdan değerlendirilmesi ve erişilebilirliği artırmak için önerilerin sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklar, Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması, X Kuşağı, Y Kuşağı, Z Kuşağı, Erişilebilirlik.

Abstract

Accessibility, which has become the most important part of the life cycle; also makes physical, mental and digital transformation necessary in every field. Universities, which are one of the most important parts of the society and contribute to its development in every sense, are among the institutions that should have the highest level of accessibility in this context. Two of the most important elements of the universities are instructor and students. When needed, their ability to access each other quickly and without intermediaries will undoubtedly increase the quality of education activities. Today, with the development of technology, the speed of reaching people and information has increased. Groups of people with common characteristics

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Çavuşoğlu, S., Yalçın, M. 2021, Üniversitelerde Kuşaklararası Farklılık ve Erişilebilirlik: Kavramsal Bir Değerlendirme, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 56(2), 1021-1045

living in the same period are defined as the generation. The instructors working at the universities have different generations causes them to differ in many aspects. In this study, intergenerational difference in terms of the concept of generation, technology use and communication, accessibility, intergenerational difference within the scope of accessibility in universities has been tried to be explained. On the basis of the generational differences between instructors and students in universities, it is aimed to conceptually evaluate the differences in technology adaptation skills, communication styles and accessibility and to present suggestions to increase accessibility.

Keywords: Generations, Silent Generation, Baby Boomers, Generation X, Generation Y, Generation Z, Accessibility.

Giriş

Eğitim, toplumlardaki pek çok konuyla ilişkili önemli bir konudur. Özellikle becerili işçiler, yöneticiler, teknisyenler, mühendisler, doktorlar ve hemşireler yetiştirmek, yükseköğretim ve zorunlu eğitimin önemli bir fonksiyonu olmasının yanı sıra, gelişmiş bilgi sayesinde modern ekonominin de yönetilmesi mümkün hale gelecektir (Tuncer ve Taşpınar, 2008, s. 128).

Yüksek Öğretim Kanununa göre üniversitenin tanımı; “bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur” şeklinde yapılmaktadır (Yükseköğretim Kanunu- mad. 3/d). “Yükseköğretim kurumlarının amacı yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır” (Yüksek Öğretim Kanunu, mad. 4/c).

“Üniversitelerin bilimsel bilgi üretme ve bununla birlikte değişimi ve gelişimi destekleme görevlerine sahip kurumlar olduğu bilinmektedir. Üniversiteler; ortaya koyduğu araştırmalar, ürünler ve toplumsal etkileşim ile bu görevini yerine getirmekte, ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü sisteme en iyi şekilde dahil etmeye gayret göstermektedir. Dolayısıyla gelişime en çok ihtiyaç duyan ve en kısa sürede bu ihtiyaca cevap vermesi gereken kurumların başında üniversitelerin geldiği söylenebilir” (Bayram, 2010, s. 3-4). Bu ihtiyacı karşılamak için pek tabiidir ki maddi kaynaklara ihtiyacı bulunan üniversiteler beşeri kaynaklarını da en etkin şekilde yönetebilmelidir.

Bilgi ve İletişim Teknolojilerindeki (BIT) aralıksız ilerlemeler, toplumumuzu ve günlük yaşamımızı derinden etkilemiş ve çok çeşitli sektörlere de faydalar sağlamıştır (Montagud vd., 2020, s. 1). Bu bağlamda teknoloji kullanımının üniversitelerde neredeyse bir zorunluluk haline geldiği söylenebilmektedir. Her geçen gün gelişen teknolojileri eğitim süreçlerine dahil etmeye çalışan üniversiteler, bu yöndeki çabalarını da artırmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti’ nin Vuhan kentinde 2019 yılı sonunda ortaya çıkan ve ‘yeni koronavirüs (COVID-19)’ olarak tanımlanan salgın, tüm dünyayı etkisi altına almış ve özellikle de bu süreçte teknoloji kullanımının tüm alanlarda olduğu gibi üniversitelerde de bilginin paylaşılması ve faaliyetlerin kesintisiz devam edebilmesi için nasıl bir gereklilik olduğu bir kez daha tüm önemiyle ortaya çıkmıştır.

“Aynı dönemlerde yaşayan, ortak özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar kuşak olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin algı ve beklentileri, öncelikleri, hayata bakış açıları zaman kavramına bağlı olarak değişebilmektedir. Aynı ortamda çalışan, fakat farklı kuşaklarda yer alan bireylerin davranışlarında, iş görme anlayışlarında kısacası tüm iş tutumlarında değişiklikler görülebilmektedir. Bu da çalışma yaşamı açısından örgütlerin tüm çalışma düzenlerini etkileyebilmektedir” (Çavuşoğlu ve Yalçın, 2018, s. 442-443). Tüm sektörlerde olduğu gibi üniversitelerde çalışan akademisyenler arasında da kuşak farklılıkları bulunmaktadır. Farklı kuşaklara ait olan bu kişilerin pek çok açıdan olduğu gibi teknolojiye yakınlıkları, teknoloji kullanım düzeyleri, uyum sağlama becerileri, ulaşılabilirlikleri ve iletişim kurma biçimleri de farklıdır. Dolayısıyla öğrenci ve öğretim elemanını karşı karşıya getiren, bilginin paylaşılması ve

öğrenilmesi için önemli bir araç olan teknoloji karşısında da önemli oranda farklılıklarının olması erişilebilirliklerini de farklı kılmaktadır. Hatta bazı öğretim elemanlarının bu konuda eksik veya yetersiz kaldıkları da görülmektedir.

"Erişilebilirlik" kavramı, kesin tanımıyla, söz konusu alanın bireyin herhangi bir özelliğinin cinsiyet, yaş veya diğer özellikleri (vücut, güç, algılama yeteneği vb.) ve altyapıdan bağımsız, güvenli ve rahat bir şekilde erişip kullanabildiği ile ilişkilidir (Deffner vd., 2015, s. 2). Başlangıçta erişilebilirlik, toplumun talebini karşılamak ve yasal gereklilikleri yerine getirmek için bir teknoloji olgunlaştıktan sonra dikkate alınmıştır. Sonrasında ise gelişen teknolojiler ve yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan hizmetler ile birlikte erişilebilirlik çözümlerinin geliştirilmesi daha zorlu hale gelmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki bu zorluk, erişilebilirliğin yalnızca duyuşsal engeller sebebiyle değil, aynı zamanda yetenekler, teknolojik beceriler ve kullanılabilirlik yönlerinin de bir sorun haline gelmesinden kaynaklanmaktadır (Montagud vd., 2020, s. 5).

"Erişilebilirlik" yalnızca altyapıyı ifade etmemektedir. Erişilebilirliğin diğer yönleri hizmetlere, tesislere ve mallara erişim, faaliyetlerde bulunma ve deneyimlere katılma ile ilgilidir. Tüm bunlar etkileşim halindedir ve her zaman çevreyle (doğal, yapılı veya sanal) ilişkili olarak bireye makul derecede özerklik ve güvenlik sağlayabilmektedir. Sonuç olarak, erişilebilirlik tüm alanlarda (ör. kültür, çevre ve şehir planlama, ulaşım, sağlık ve refah, araştırma ve teknolojik gelişme, eğitim, çalışma, sağlık ve güvenlik) ve tüm düzeylerde (yerel, bölgesel, ulusal, Avrupa, küresel) etkinliğini sağlamak için en önemli faktörler arasındadır (Deffner vd., 2015, s. 2).

Sir Francis Bacon, bilginin güç olduğunu ifade etmektedir. Günümüzün dinamik ortamında, bilginin ancak bireysel ve / veya organizasyon performansını geliştirmek için erişilebilir ve öğrenilebilir olduğunda güç olduğu ileri sürülebilmektedir. Bilgi, örgütlerde itici güç olarak sermayenin yerini almış durumdadır. Yirmi birinci yüzyıl için en değerli varlıklar bilgi çalışanları ve onların üretkenliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme ve iş gücü çeşitliliği, bugünün iş gücünün dinamiklerini değiştirmiştir. Teknoloji ve bilgi işleme teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte organizasyonlarda geleneksel bilgi paylaşımının, öğrenmenin ve eğitimin kuralları da değişmektedir (Li vd., 2009, s.347).

Dünyada teknoloji, sosyal ve ekonomi alanında tarihsel süreçte yaşanan değişimler, o döneme özgü belirli davranış biçimleri ve bakış açılarının da gelişmesine yol açmıştır. Bu durum, kuşak olgusunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Geçmişten günümüze kuşak olgusu ve kuşakların yol açtığı farklılıklar, psikoloji, sosyoloji, iletişim, işletme gibi çeşitli disiplinler tarafından incelenmiştir. Özellikle günümüzde bulunduğu kuşağın özelliklerini yansıtan kişilerin davranışlarının anlamlandırılmasında, sergiledikleri iletişim tarzlarının analiz edilmesinde ve onlarla etkili iletişime geçilmesinde kuşak farklılıklarının önemi yadsınamamaktadır. Kuşaklar arasındaki farklılıklar ve hangi kuşağı neyin motive ettiği tam olarak bilinebilirse, çalışma ortamında istenen davranışların ortaya çıkması kolaylaşacak ve istenmeyen davranışların da önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca benzer kuşaklarda bulunan bireylerin sahip olduğu yeteneklerdeki farklılıkların bir araya getirilmesiyle de farklı avantajlar sağlanabilecektir. Bu nedenle kuşakların nasıl sınıflandırıldığı, birbirinden hangi yönleriyle farklılaştığı, teknoloji kullanım ve iletişim açısından nasıl farklılık gösterdiği ve bu farklılıkların akademisyenler özelinde öğrenciler nezdindeki erişilebilirliğinin nasıl olduğu bu çalışmanın incelediği konular arasında yer almaktadır. Çalışmada kuşak kavramı, teknoloji kullanımı ve iletişim yönünden kuşaklararası farklılık, erişilebilirlik, üniversitelerde erişilebilirlik kapsamında kuşaklararası farklılık konusu açıklanmaya çalışılmıştır. Üniversitelerde öğretim elemanları ve öğrenciler arasında bulunan kuşak farklılıkları temelinde teknolojiye uyum sağlama becerileri, iletişim kurma biçimleri ve erişilebilirlik konularında yaşanan farklılıkların kavramsal açıdan değerlendirilmesi ve erişilebilirliği artırmak için önerilerin sunulması amaçlanmaktadır.

Kuşaklar

Kuşaklara ilişkin çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Genel anlamda kuşaklar, benzer zaman aralığında doğan, ekonomik ve sosyal gelişimlerden etkilenen, belli bir sosyal gruba mensup kişiler olarak tanımlanmaktadır (Ünal, 2017, s. 9). Kuşakların değer yargılarını, inançlarını, davranış şekillerini, bulundukları döneme ait sosyo-ekonomik, politik olaylarını ve beklentilerini analiz etmek, kuşakları sosyolojik açıdan anlayabilmede önemli rol oynamaktadır. Her kuşağın içinde doğduğu koşullar değişiklik göstermekle birlikte söz konusu koşullar, o kuşağın hayat görüşü üzerinde belirleyici olabilmektedir (Bayhan, 2016, s. 168).

Her kuşağın kendi dönemin koşullarından etkilenerek ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bu nedenle bir kuşağı anlayabilmek için o dönemin şartlarını göz önünde bulundurmak ve o kuşağı değerlendirirken bütünsel bir yaklaşım sergilemek gerekmektedir (Sarioğlu, 2018, s.27). Yetiştirme tarzları ve bulundukları ortam, “kuşak” olarak adlandırılan jenerasyonlar arasında kişilik, çalışma biçimleri ve iş yaşamından beklentiler açısından belirgin farklılıklara yol açmaktadır. Bu durum, farklı yaş gruplarının birlikte yer aldığı iş yaşamında algı, yöntem, uygulama ve iletişim farklılıklarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Keleş, 2011, s. 129). Kuşak farklılıklarını anlayabilmek için kuşakların sahip oldukları özelliklerin bilinmesi gerekmektedir. Kuşaklar; Gelenekselciler (Sessiz Kuşak), Bebek Patlaması (Baby Boomers), X, Y ve Z Kuşağı olarak sınıflandırılmaktadır.

Gelenekselciler (Sessiz Kuşak)

1925-1945 yılları arasında doğan gelenekselciler, sessiz kuşak olarak anılmaktadır. Aynı zamanda bulundukları dönemlerde yaşanan savaş ortamı nedeniyle savaş kuşağı şeklinde de adlandırılmaktadırlar. Sözü edilen dönemde yaşanan ikinci dünya savaşı ve ekonomik buhran, bu kuşağa mensup kişilerin karakterini kötüye giden ekonomik koşullar ve savaş ortamı çerçevesinde etkilemiştir (Göksel ve Güneş, 2017, s. 810).

Bebek Patlaması (Baby-Boomers) Kuşağı

1946-1964 arası dünyaya gelenler, bebek patlaması kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Savaş sonrası nüfus patlamasını yansıtan bu kuşağın en önemli özelliğinin kuralcılık olduğu ifade edilmektedir. İkinci dünya savaşı sırasında ya da hemen sonrasında zorlu savaş günlerinin bitiminde bebek patlaması yaşanmıştır (Bayhan, 2016, s. 171). Baby Boomers kuşağı için 1960'lar, yetiştirilmelerinde önemli rol oynayan kişi ve kurumlarda hayal kırıklığı dönemi olarak belirtilmektedir. Yetişkinlik dönemlerinde ebeveynlerinin, öğretmenlerinin, liderlerinin ve hükümet görevlilerinin eksikliklerini görmeye başladıkları ifade edilmektedir (Johnson ve Johnson, 2010, s.27).

X Kuşağı

1965-1980 yılları arasında doğan X Kuşağı üyesi için esnek bir iş yeri ve yapıcı bir geri bildirim önem taşımaktadır. X kuşağı ve Baby Boomers, farklı çalışma ahlakına sahiptirler. X kuşağı, daha çok farklılıklar, zorluklar, sorumluluklar ve yaratıcılık için hareket ederken Baby Boomers X kuşağına kıyasla daha katı yaklaşımlar sergilemektedir. X kuşağı, küreselleşen dünyanın ve ebeveynlerinin profesyonel kariyerlerine verdiği adanmışlığın güçlü bir etkisine maruz kalmıştır. Bu kuşağın üyeleri, işgücü piyasasına yaklaşık olarak 1985-2000 yılları arasında girmişlerdir. Kişisel ve profesyonel yaşam arasındaki dengeyi, ailenin önemini, işyerinde memnuniyet ve kaliteyi benimsemektedirler (Araujo ve Oliveira, 2017, s. 105). X kuşağının yaşadığı dönemde ilk kez kişisel bilgisayarın satışı gerçekleşerek, teknoloji alışkanlıklarının temeli atılmıştır. Çalışma hayatında X kuşağı yönetici pozisyonuna geldiğinde, bilgi ve iletişim teknolojileri ivme kazanmıştır. Bu durum, kuşaklar üzerinde ciddi değişimleri tetiklemiştir. Teknolojik bilgiye sahip, girişimci ve hızlı terfi arzusu olan X kuşağı, astları olan Y kuşağı ile zaman zaman anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır (Göksel ve Güneş, 2017, s. 812). Gelişen teknoloji ile birlikte bilgisayar sistemlerinin dönüşümü ve bu doğrultuda değişen iş yapış biçimine uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. X kuşağının en çok tercih ettiği iletişim tercihleri ise sms ve e-mail'dir (Ünal, 2017, s. 11).

Y Kuşağı

1981-1999 yılları arasında dünyaya gelen Y kuşağı, teknolojinin hayatlarına entegre edilmesiyle internetin sunduğu imkanlardan yararlanmış ve elektronik oyunlarla eğlendirilmiş bir kuşaktır. Bu kuşağın mensupları, değişimin süreklilik arz ettiğini düşünmekte ve kısa vadeli hedefler belirlemektedirler. Öte yandan önceden belirlenmiş kuralları sorgulamakta ve sık sık iş değişimini normal kabul etmektedirler. Bununla birlikte Y kuşağı, yaşamın temel hedeflerini ifade ederlerken rahat bir yaşama ve özgürlüklerine düşkün olduklarını vurgulamaktadırlar. Teknolojik gelişmelerin içinde doğup büyüdüğü için teknoloji nesli olarak bilinmektedirler (Araujo ve Oliveira, 2017, s. 105). Dolayısıyla Y kuşağı, teknolojiyi yakından takip eden bir nesildir. Bu kuşakta doğan bireyler; çalışma yerine eğlenceyi tercih eden, otoriteden hoşlanmayan ve saldırgan bir tutum sergilemektedirler. Kolay tatmin olmayan Y kuşağı üyeleri; sürdürülebilirlik, etik ve sosyal sorumluluk alanlarına ilgi duymaktadırlar (Göksel ve Güneş, 2017, s. 813).

Y kuşağı, içinde bulundukları tarihsel dönem, ekonomik koşulların kendinden önceki kuşaklara göre daha olumlu ve dünya üzerinde geniş ölçekte savaşların ve yoklukların yaşanmadığı bir çevrede büyümüşlerdir. İnternet, cep telefonu ve sosyal medya gibi kültürlerarası iletişim olanağı sunan teknolojilerin hızla geliştiği ve kullanıldığı bir dünyada yaşamaktadırlar. İnternet aracılığıyla kurumların iletişim teknolojilerini kullanarak, yaşam biçimi dahilinde birçok alanı kontrol altına alabildiği bir ortamda yaşamaktadırlar (Acıhoğlu, 2017, s. 28). Değişik fikirlerle sahip kişilerle aynı ortamda bulunmak konusunda önceki kuşaklardan daha esnek bir yaklaşım göstermektedirler. Y kuşağı mensupları, insan unsurunu ön planda tutarak, mevcut farklılıkları birer zenginlik olarak değerlendirmektedirler. Yaşamak için çalışmak ilkesiyle hareket eden X kuşağı, iş ve yaşam dengesini sağlamayı amaçlayan Y kuşağından biriyle iş mülakatı gerçekleştirdiğinde, iletişim farklılıkları yaşanabilmektedir (Sarioğlu, 2018, s. 73).

Z Kuşağı

Yüksek teknolojinin hakim olduğu bir ortamda büyümenin sonuçlarından biri de fiziksel ile dijital arasındaki çizginin ortadan kalkmasıdır. Z kuşağı açısından her fiziksel unsurun bir dijital karşılığı bulunmaktadır. Bu durum, alışverişten eğitime kadar birçok alanı etkilemektedir. Z kuşağından sahip oldukları kişiliklerini yansıtmalarına fırsat verildiğinde verimlilik sağlanmaktadır (Stillman ve Stillman, 2018, s. 50-51). 2000 yılı ve sonrasında doğan, iş dünyasına yeni yeni atılan Z kuşağı; teknolojiyle birlikte doğan ve büyüyen, özgürlükçü, seçici, girişimci, örgütsel bağlılığı düşük, sınırsız kariyer anlayışına sahip, mobilitayı ve esnekliği tercih eden, hiyerarşinin az olduğu ve iş yaşam dengesine önem verilen bir yerde çalışmaktan hoşlanan bir kuşak olduğu söylenebilmektedir (Arar, 2016, s. 98). Z kuşağı mensupları teknolojinin gelişimi ve akıllı cihazların yaygınlaşmasına bağlı olarak bir tek konuya odaklanmakta zorluk çekmektedir. Pek çok işlemi online yapabildikleri için daha üşengeç oldukları söylenebilmektedir. Birden fazla işi aynı anda yapabilmektedirler. Bu durum kendi kuşakları açısından değerlendirildiğinde yetenekli oldukları şeklinde yorumlanabilirken diğer kuşaklar açısından saygısızlık olarak yorumlanabilmektedir (İnce, 2018, s. 22).

Kuşaklararası Farklılık

Kuşaklar ile yaşadıkları toplum ve toplumun kültürel özellikleri arasında bir ilişki ve etkileşim bulunmaktadır. Her kuşak, içinde yaşadığı toplumdan etkilenmekte ve aynı zamanda da kendi tutum ve davranışlarıyla toplumu etkileyerek değiştirebilmektedir. Bu değişimde kuşaklararası farklılığın oluşumunu beslemektedir (Aktaş ve Çiçek, 2019, s. 1959). Pek çok açıdan kuşaklararası farklılık bulunmakla birlikte aşağıda, özellikle konu ile ilişkili olduğu düşünülen teknoloji kullanım ve iletişim yönünden kuşaklararası farklılıklara değinilecektir.

Teknoloji Kullanım Yönünden Kuşaklararası Farklılık

Teknoloji, kuşakları tanımlamada ve anlamlandırmada önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. Kuşaklararası değerler, davranışlar ve alışkanlıklar kapsamında görülen farklılıkların temelinde teknoloji kullanım yatkınlığı yer almaktadır. Sahip oldukları yatkınlığa göre kuşaklar, birbirinden

ayrışmakta ve farklı isimlerle anılmaktadırlar. Tablo 1’de görüldüğü üzere; kuşakların teknolojiye yatkınlık düzeyleri birbirinden farklı olması nedeniyle her bir kuşağın kullandığı teknoloji değişiklik göstermektedir.

Tablo 1. Kuşakların Teknoloji Kullanımları

Baby Boomers	X Kuşağı	Y Kuşağı	Z Kuşağı
• Teknolojiden uzak olup, gereksinim duyduklarında minimum düzeyde kullanmayı tercih etmektedirler.	• Teknolojinin hızlı geçişinin ortasına düştüklerinden teknolojiyi mecburiyetten kullanmaya başlamışlardır. • Facebook’tan fotoğraf yüklemekte, Skype üzerinden online video görüşmesi veya chat yapmaktadırlar.	• Teknolojideki hızlı gelişmelerin büyük bir kısmını yaşamaları sebebiyle teknoloji hayatlarında pek çok şeyin simgesi haline gelmiştir.	• Teknoloji ile birlikte yaşayan, taşınabilen küçük aygıtlar, bilgisayar, MP3 çalar, ipod, cep telefonları gibi cihazlar onlar için vazgeçilmezdir. • İletişimde teknolojiyi kullanmaya son derece yatkın ve heveslidirler. • Akıllı mobil cihazlar ile yaşamlarını yönetmektedirler. • İşlerinin neredeyse tamamını online olarak yapmaktadırlar. • Arkadaşlarıyla online görüşmekte, gittikleri mekânları check-in yapmaktadırlar.

Kaynak: Demir, 2018’ deki bilgilerin derlenmesiyle bu tablo oluşturulmuştur.

İletişim teknolojilerinde görülen değişimin niteliği ve hızı, kuşakların teknolojiyi kullanım yönünden farklılık göstermesini de beraberinde getirmiştir. Birinci ve ikinci dünya savaşına kadar olan tarihsel süreçte, bu süreçle birlikte adlandırılan kuşaklar, günümüzde teknolojiyi kullanım düzeylerine göre değişiklik göstermektedirler. Y kuşağı, kendinden önceki X kuşağının ortaya çıkardığı iletişim teknolojilerini en çok kullanan kuşaklardan biri haline gelmiştir. Önceki kuşaklar, gazetelerin ilk baskısından ilk bilgiye ulaşırken, Y kuşağı, ellerindeki akıllı telefonlarla daha kısa sürede gündemdeki bilgilere erişmektedir (Kuyucu, 2017, s. 846). Teknolojiyle bütünleşen ve teknolojinin hayatında önemli bir yer tuttuğu Y kuşağı, internete bağımlı olmakta ve e-iletişim noktasında aktif olmaktadır. Aynı zamanda bilişim teknolojilerine hızlı bir şekilde uyum gösteren Y kuşağı, e-egitimden de yararlanmaktadır. Bilgiyi elde etme ve problemleri çözme noktasında Y kuşağı tarafından internet, önemli bir platform olarak değerlendirilmektedir (Yeşil ve Fidan, 2017, s. 103, 108). Özetle X kuşağının teknoloji kullanımı bilgisayar ve internet kullanımı kapsamında değerlendirildiğinde sadece önceden belirlenen görevi bitirmek için teknoloji kullanımı gerçekleştirdikleri, buna karşılık Y kuşağının ise çevirim içi olarak her zaman iletişim halinde olduğu ifade edilebilmektedir (Akdemir vd., 2013, s. 18).

Y kuşağının iletişim teknolojilerini kullanım alışkanlıklarına yönelik yapılan bir araştırmada Y kuşağının her gün en çok kullandığı teknolojik ürünün cep telefonu ve internet olduğu tespit edilmiştir. TV ve laptop ise sonraki sırada yer almıştır. Öte yandan en az kullanılan teknolojik ürünün CD çalar olduğu, CD çalardan sonra Play Station, MP3 çalar ve tablet geldiği bulgusuna erişilmiştir. Dolayısıyla bu durum, cep telefonu ve internetin Y kuşağı bireylerine bağımlılık yaptığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Bunun yanı sıra yapılan araştırmada radyo ve gazetenin Y kuşağı tarafından en az seçilen iki mecra olduğu ortaya konmuştur. Yeni bir medya modeli inşa eden internetin Y kuşağını geleneksel medyadan uzaklaştırmada etkili olduğu söylenebilmektedir (Kuyucu, 2017, s. 865). Bu noktada yeni medyanın anlık içerik sunması, internette arama motorları sayesinde haber içeriğine daha hızlı ulaşılması, haber arşivlerine kolay erişilmesi, video, fotoğraf, grafik ve metin gibi unsurlar sunması, Y kuşağı için birer tercih nedeni olmaktadır.

Teknoloji kuşaklarına yönelik 1990'lı yılların başında yapılan ampirik bir araştırma, teknoloji kuşaklarını kategorilere ayırarak sonuçlanmıştır. 1939'dan önce doğanlar mekanik kuşak, 1939-1948 arasında doğanlar hane (ev) devrimi kuşağı, 1949-1963 arasında doğanlar yayılmış teknoloji kuşağı ve 1964-1978 arası doğanlar bilgisayar kuşağı olarak sınıflandırılmıştır. Bu araştırmada söz konusu kuşakların teknolojik alışkanlıklar (sahip olma; kullanım biçimleri) ve genel olarak yeni teknolojiye verilen sembolik anlamlar ve genel kolektif teknolojik kimlikler bakımından farklılık gösterdiği belirtilmektedir (Sackmann ve Winkler, 2013, s. 494). 2011 yılında farklı kuşakların bilgi teknolojilerine yönelik tutumlarını orta koymak amacıyla yürütülen bir araştırmada Baby Boomers kuşağı kişileri, bilgisayarda okuma yazma bilmediğini ve yeni teknolojiden hoşlanmadığını ifade etmiştir. Bu kuşak, telefonlar için bile birçok yeni işlevi sevmeyerek cep telefonunu sadece acil iletişim amacıyla kullanmaktadır. Yüz yüze iletişimi, diğer katılımcılar için de doğru olduğu bilinen teknoloji araçlı iletişime tercih etmektedirler. Bilgisayarlar ve internet hakkında yeterince bilgi sahibi olan kişiler için bile bilgisayarı yalnızca iş amaçlı veya e-postaları kontrol etme ve bilgi arama gibi temel kullanım için kullanma eğilimi göstermişlerdir. Aynı araştırmaya göre; X ve Y kuşağı, bilgi teknolojilerine güvenmenin onları diğer kuşaklardan ayırdığını ve bunun da onlara kalıtsal bir kuşak avantajı sağladığını kabul etmişlerdir (Du, 2011, s. 48,54).

Y ve Z kuşağının internet kullanım süreleri her geçen gün artmaktadır. 2021 yılında We are Social ve Hootsuite tarafından Digital 2021 raporundan elde edilen bilgilere göre; “dünya genelinde internet kullanıcısı sayısı **4,6 milyardır**. Tüm dünyada insanlar günlük yaklaşık **7 saatini** internette geçirmektedir. Dünya genelinde insanlar günde ortalama **3,5 saat** televizyon izlemekte, **2,5 saat** sosyal medyada vakit geçirmekte, **2 saat** kitap okumakta, **1,3 saat** müzik dinlemekte, **1 saat** radyo / podcast dinlemekte, **1 saat** oyun oynamaktadır. Sosyal medyayı en çok kullanan yaş grubu 25 – 34 yaş aralığıdır. Sosyal medyada harcanan zaman son 5 yılda 1,5 kat artmıştır” (Sağlam, 2021). Raporda aynı zamanda telefonda günlük internette vakit geçirme oranının en yüksek 16-25 yaş aralığında, ikinci olarak en yüksek oranın ise 25-34 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir (Digital 2021 Digital Overview Report). Bu doğrultuda dünya genelinde internet kullanım oranı ve sosyal medyada vakit geçirme oranının Y ve Z kuşağında belirgin biçimde arttığı görülmektedir. Bu iki kuşağın üyelerinin interneti özellikle sosyalleşme ve eğlence amacıyla yoğun bir şekilde kullandıkları söylenebilmektedir.

X ve daha önceki kuşakların deneyimlerinin örgütlere belirli düzeyde katkısı olmakla birlikte bir noktadan sonra söz konusu deneyimler tek başına yeterli görülmemektedir. Bu bağlamda şu an bilgisayarlar, sosyal medya ve bilgisayar oyunları ile fazlaca vakit geçiren ve bu sebeple de sürekli eleştirilip işe yaramaz olarak görülen kuşağın becerilerinin ileride özellikle bazı işler için gerekli nitelikleri sağlamaya yardımcı olabileceğini de düşünmek gerekmektedir (İnce, 2018, s. 74). Kuşaklararası teknoloji farklılıkları, iş yaşamında Y ve Z kuşağını X kuşağına göre daha avantajlı hale getirmektedir. X kuşağının deneyimleri ile Y ve Z kuşağı çalışanların teknoloji kullanım becerileri bir araya getirilerek örgütsel sinerji oluşturulabilmekte, böylece sürdürülebilir rekabet avantajı elde edilebilmektedir.

Eğitimin dijitalleşmesi, eğitim politikalarının vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmektedir. Bu süreçte Z kuşağı, dijital çağın etkin ve yatkın bireyleri olduklarını ortaya koymaktadır. Z kuşağı bireyler; özgür kişilikleri, önyargısız düşünceleri, sınırsız hayal güçleri, geniş bakış açıları, gelişmiş estetik duyguları, akla ve bilime önem vermeleri, spor ve sanata yatkınlıkları, pratik yaşam tarzları ve gelenekçi yapılardan uzak kalmaları gibi çağın gerektirdiği donanımda bir profile sahip olması beklenmektedir (Parlak, 2017, s. 1744). X ve Y kuşaklarının online eğitim teknolojilerine yönelik geliştirdikleri bakış açıları arasındaki farklılıkları saptamak amacıyla yürütülen bir araştırmada, X kuşağı üyelerinin yükseköğretim kurumlarında web tabanlı öğretime geçilmesini olumsuz değerlendirdikleri, klasik eğitimden uzaklaşmayı sakıncalı buldukları; Y kuşağı üyelerinin ise online eğitim uygulamalarını daha olumlu buldukları tespit edilmiştir (Etlican, 2012, s. 39-40). Çevrimiçi eğitimde olduğu gibi kullanılan ders materyallerinde de kuşaklar arası farklılıklar görülmektedir. Linnes ve Metcalf tarafından 319 üniversite öğrencisi üzerine yapılan bir araştırmada, hangi değişkenlerin elektronik kitap kullanımını etkilediği tespit edilerek, Z kuşağı ile X, Y, Baby Boomers kuşağı, çevrimiçi okunan materyal türleri hakkındaki sorularla karşılaştırılmıştır. Z Kuşağı öğrencilerinin % 32,8'i üniversite dersleri için elektronik ders kitaplarını kullanmayı tercih ederken, diğer kuşakların % 55,9'u tercih etmiştir. Ancak diğer kuşakların e-kitapları Z kuşağından daha fazla tercih ettiği görülmektedir. Z kuşağının, tüm hayatı boyunca teknolojiyle yaşamış bir grup olması nedeniyle orta çıkan bu sonuç ilginç bulunmaktadır (Linnes ve Metcalf, 2017, s. 19). Bu durum, Z kuşağının dijital platformları daha çok eğlence ve sosyalleşme amacıyla kullanmasıyla açıklanabilmektedir.

İletişim Yönünden Kuşaklararası Farklılık

Farklılık kavramı, “bir insanın kendisinden farklı niteliklere sahip olanlara ve kendisinin ait olduğu grubun dışındaki gruplardan olanlara karşı hissettikleri” şeklinde tanımlanmaktadır. Kişiler arasında bulunan farklılıklar, başkaları hakkındaki varsayımlar üzerinde belirleyici olmakta, ilişki ve yaşam fırsatlarını değiştirmektedir. Kişilerarası iletişimde filtreleri oluşturan farklılık faktörlerinin göz ardı edilmesi, bilinçsiz varsayımlar yapma ve iletişim engellerinin ortaya çıkma olasılığını artırmaktadır (Barutçugil, 2011, s. 42- 48). Kuşaklararası farklılıklar da iletişim sürecinde bir filtre olabilmekte, yanlış anlaşılmalara, davranışları farklı yorumlamalara sebep olabilmektedir. Bu durum iletişim çatışmalarına yol açabilmektedir.

Kurallara uymaya alışkın olan Gelenekselciler, yüz yüze iletişim ve resmi yazışmaların daha fazla kullanıldığı bir dönemde yaşamışlardır. Baby Boomers kuşağı da bu açıdan Gelenekselcilere benzemektedir. Bu kuşakların iletişim tarzı sosyal hayatta yüz yüze, iş hayatında da resmi yazışmalarla devam etmiştir. Zamanlamaya önem veren ve statüye saygı duyan X kuşağı, not almayı ve planlama yapmayı tercih etmektedir. X kuşağı için yazılı iletişimin ön planda olduğu söylenebilir. İş hayatında da mesajlaşma ve e-posta kullanımıyla bilinmektedir. Cep telefonlarının sosyal hayata hızla girmesi de Y kuşağını çevirim içi olmak ve sosyal medyayı aktif kullanmak konusunda etkilemiştir. Z kuşağı özellikle iletişim kurma biçimleriyle Y kuşağının çok daha ötesine geçecektir (İnce, 2018, s. 58-59).

Kuşaklararası farklılıklar, kültürlerarası farklılıklardan etkilenmektedir. Du tarafından 2011 yılında Amerikalı ve Çinli üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, iki farklı etnik grubun kendi içlerinde kuşaklararası iletişim yönünden farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Çinli katılımcıların cevaplarında kolektivist saygı, özen, uyum, çatışmadan kaçınma unsurları yer verilmiştir. X, Y ve Baby Boomers'ın kendi kuşak kimliklerine sahip olmalarına rağmen, üstün bir kültürel kimliği paylaştıkları düşüncesi saptanmıştır (Du, 2011, s. 73-74). Kuşaklararası farklılıklar görülmesine rağmen kültürel özellikler, kuşakların davranışlarında belirleyici olabilmektedir. Kültürel özellikler, aynı kuşak üyelerinin farklı tutum ve davranışlara sahip olmalarına yol açabilmektedir.

İletişim kuramcıları, kuşaklararası iletişim farklılıklarının nedenlerini açıklamak için çeşitli araştırmalar yürütmüştür. Craft'a göre kuşaklararası iletişim farklılıklarını açıklayan iki iletişim teorisi bulunmaktadır. Beklenti İhlalleri Teorisi, farklı grupların iletişim davranışının sosyal veya

kabul edilmiş normlarını geliştirdiğini savunmaktadır. Birisi normları ihlal ettiğinde, iletişim sürecinde farklı şekilde algılamalar ortaya çıkabilmektedir. Kullanımlar ve Memnuniyet Teorisi, bir kullanıcının beklediği tatmini, belirli bir iletişim yöntemi için seçilen sunum yöntemiyle ilişkilendirmeye çalışmaktadır. Her iki teori de kuşaklararası iletişim farklılıklarını iletişim yöntemi seçimine bağlamaktadır (Craft, 2011, s. 27-32).

Bilgi ve internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte iletişim kurma yöntemleri ve iletişimde kullanılan araçlar da değişmeye başlamıştır. Özellikle e –iletişim, bireyler arasındaki iletişimin temel aktörü haline gelmiştir. Daha önce de söylendiği gibi özellikle Y kuşağı açısından e –iletişim, önemli bir iletişim türü olarak kabul edilmektedir. Y kuşağı için yaşam biçimi ve iletişim “hızlı”, “kısa” ve “pratik” olarak ifade edilmektedir, ancak unutulmamalıdır ki Y kuşağının iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları sağlanmalı ve amaç dışı kullanımlarının önüne geçilmelidir (Yeşil ve Fidan, 2017, s. 101)

Kuşaklararası çatışma ve kuşaklararası iletişim gibi kavramlar, son zamanlarda farklı disiplinlerin mercek altına aldığı kavramlar arasında bulunmaktadır. Dünyada insan ömrünün uzaması ve yaşlılık oranının artışı, işgücü piyasalarını etkileyerek, nüfus politikalarının bu kapsamda şekillenmesinde rol oynamaktadır. Sözü edilen yaş grupları arasındaki davranış biçimleri, kuşaklararası iletişim kavramının temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda kuşaklararası iletişim, dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfus oranının artmasıyla birlikte, psikoloji, sosyoloji, işletme, iletişim vb. alanlar kapsamında ele alınmaya başlanmıştır (Becerikli, 2013, s. 6). İleri yaş grubu çalışanların iş yaşamından beklentileri ve benimsedikleri etik değerler, gençlerden farklılık göstermektedir. Bu durum, çözülmesi gereken iletişim çatışmalarını gündeme getirmektedir (Becerikli, 2013, s. 7). Diğer insanlarla kurdukları iletişim sürecinde kişilerin sergiledikleri davranışlar, seçtikleri iletişim yöntemi, kuşaktan kuşağa değişiklik göstermektedir. Söz gelimi; Y kuşağı tarafından hazır mesajlar, yaygın kullanılan bir yöntem olarak görülmektedir. Y kuşağı, az yazıp çok şey anlatmayı amaçlayan bir kuşaktır. Y kuşağı, yazılı ve sözlü iletişimde daha çok kısa ve hızlı olan yöntemleri kullanmaktadır; ancak bu durum, diğer kişiler arasında iletişim kopukluğuna neden olabilmektedir (Yeşil ve Fidan, 2017, s. 108). Çalışma hayatında kuşakların birlikte çalışması, farklı değerler ve farklı iletişim tercihlerine sahip olmaları nedenleriyle olası çatışmalar fonksiyonel sonuçlar doğurmayacağından iyi yönetilmeli, iletişim kopukluğunun önüne geçilmelidir (İnce, 2018, s. 62). Ayrıca Baby Boomers kuşağının çalışma hayatından yavaş yavaş çekilmeye başladığı da düşünülecek olursa, daha hızlı iletişim kurabilen kuşakların sayıca artıyor olmasının da etkisiyle örgütsel yapının buna uygun biçimde şekillendirilmesi de önem arz etmektedir.

İş yerinde kuşaklararası farklılıklar işe alma, ekipler oluşturma, değişimle başa çıkma, motive etme, yönetme ve üretkenliği sürdürme ve artırma dahil her şeyi etkileyebilmektedir. İnsanların nasıl iletişim kurduyuyla ilgili kuşaklararası farklılıkları yanlış anlamaları, yüksek çalışan değişim oranını, çalışanları çekmedeki zorlukları ve çalışan bağlılığı kazanmayı etkileyebilmektedir. Her kuşağın farklı tutumları, davranışları, beklentileri, alışkanlıkları ve motivasyon unsurları bulunmaktadır (Hammill, 2005). Söz gelimi 211 okul yöneticisine yapılan çalışmada Y kuşağını yoğun teknoloji kullanan, orta düzeyde proaktif, yüksek düzeyde depresif benmerkezci yüksek düzeyde sosyal bir yapıya sahip bireyler olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ancak diğer kuşaklara ilişkin böyle bir bulguya rastlanmamıştır. Söz konusu araştırmada Y kuşağının, tek yönlü paylaşımı yerine eş zamanlı ve çift yönlü bilgi paylaşımı imkanı sunan sosyal medya ortamlarını aktif kullandığı ifade edilmektedir (Ekşili ve Antalyalı, 2017, s. 97, 106). Bu noktadan hareketle Y kuşağının iş yaşamında müzakere, karşılıklı etkileşim, şeffaflık, girişimcilik ve inovatif düşünce kavramlarını önemsendiği söylenebilmektedir.

Y kuşağında bulunan bireylerin, dijital platform imkanlarından maksimum düzeyde faydalanması, iş yaşamında önemli avantajlar sağlarken uzun süreler dijital ortamda vakit geçirmeleri, yüz yüze iletişim kurma ve eleştirel düşünme becerilerini kaybetmeleri gibi dezavantajlar da oluşturabilmektedir (Du, 2011, s. 48). Dijital platformlar Y kuşağına zaman ve

fonksiyonellik açısından önemli imkanlar sunarken fiziksel ortamda ise sosyal ilişkilerin yürütülmesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

X, Y ve Z kuşağının kullandıkları dijital iletişim araçları ve bu araçları kullanım alışkanlıkları farklılaşmaktadır. Z kuşağı çalışanlarının % 83'ü yöneticilerle yüz yüze iletişim kurmayı tercih ederken, yöneticilerin % 82'si Z kuşağı çalışanlarının anlık mesaj yoluyla iletişim kurmayı tercih ettiğini düşünmektedirler. Bununla birlikte Z kuşağının % 57'si haftada birkaç kez geri bildirim almak istemekte, ancak yöneticilerinin yalnızca % 50'si onlara bu kadar sık geri bildirim sağlamaktadır. X kuşağı, e-posta, telefon, metin ve Facebook kullanmayı tercih ederek, gayri resmi ve esnek iletişimleri takdir etmekte; profesyonel bir görgü kuralına değer vermektedir. Y kuşağı, metin, sohbet, e-posta ve Instagram kullanmayı tercih ederek hızlı iletişimi takdir etmekte; verimliliğe ve dijital ilk yaklaşıma değer vermektedir. Z kuşağı, Snapchat, YouTube, TikTok ve FaceTime tercih ederek şeffaf ve görsel iletişimi takdir etmekte; videoya, sesli komuta ve yalnızca mobil yaklaşıma değer vermektedir. Ayrıca Z kuşağı, diğer kuşaklara kıyasla duygularını emojiiler aracılığıyla ifade etmekte daha rahat olmaktadır (Jenkins, 2020). Bu bağlamda Z kuşağını diğer kuşaklardan ayıran özelliklerden birisi, iletişim sürecinde uzun metinler kullanmak yerine daha kısa metinleri ve duyguları yansıtan emojiiler tercih etmesidir.

Kuşaklararası çatışmayla ilgili yapılan pek çok araştırma bulunmaktadır. Bunlardan biri olan 323 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada, 17-22 yaş aralığındaki gençlerin yaşlılarla ilgili şikayetçi oldukları, bazen de küçümseyerek dışladıkları, bazı özelliklerin çoğunlukla sadece yaşlılarla ilgili önyargılardan oluştuğu tespit edilmiştir. Yaşlılarla ilgili önyargılar ve yanlış inanışların, toplumdaki yaşlı algısını belirgin şekilde etkilediğini ileri süren Ulus, çalışmasında bu durumun öncelikle aile ortamında çocukluk döneminde farkındalık kazandırılarak, sonrasında eğitim kurumlarında, sosyal yaşamın içinde ve medyada olumlu tutum ve davranışlar inşa edilerek aşılabileceğini savunmaktadır (Ulus, 2020, s. 77-87). Böylece kalıplaşmış düşüncelerden arınarak iki farklı kuşağın birbirlerine saygı duyması ve onlarla empati kurması, kuşaklararası çatışmaların önüne geçebilmektedir.

Erişilebilirlik

Erişilebilirlik, insan hakları açısından değerlendirildiğinde en az ayrımcılık kadar önemli bir konudur. Toplumun her bireyinin, yapılı çevre başta olmak üzere, ekonomik, sosyal ve kültürel imkanlara erişebilmesini, her türlü hizmetten yararlanabilmesini ve katkıda bulunabilme şansına eşit olarak sahip olmasını ifade etmektedir (İlter, 2015, s. 1).

Genel olarak erişilebilirlik, özgüllük (engellilik, yaş) veya kullanım bağlamına bakılmaksızın herkesin bir hizmeti veya ürünü kullanabilmesi anlamına gelir (Alpagut, 2003, s. 19). Başka bir deyişle, erişilebilirlik, tanımı gereği, bir kullanılabilirlik meselesidir (Deffner vd., 2015, s. 3).

Erişilebilirlik, en genel tanımıyla yaşamın tüm alanlarındaki hak ve hizmetlere ulaşabilmek ve bunlardan yararlanabilmeyi ifade etmektedir (Yılmaz, 2012, s. 107). Bu kapsamda, erişilebilirlik, iki temel durum için ulaşılır olmayı içermektedir (Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Eylem Planı 2010-2011, s. 3):

- Fiziksel çevreye (mekana ve burada sunulan hizmetlere) ulaşabilmek
- Bilgi ve mesaja ulaşabilmek

“Davis ve Lifchez (1987’ den aktaran Şat ve Göver, 2017, s. 526), erişilebilirliği sadece bir lojistik mesele değil aynı zamanda insanın mekânı yorumlamasındaki sosyo-psikolojik deneyimlerin niteliği olarak görmekte ve “Kişinin faaliyetlerini ve arzularını destekleyen, ona istediği şeyi olma ve yapma fırsatı veren asgari acıya, utanca yol açan bir mekân elbette onu canından bezdiren bir mekândan daha erişilebilirdir.” minvalinde bir tezi öne sürerek kavrama farklı bir boyut eklemişlerdir.”

Erişilebilirlik önceleri daha çok fiziksel imkanlara ulaşabilmek için sıklıkla kullanılırken günümüzde dijital ve zihinsel anlamda da bilgi ve mesajlara erişilebilirlik gittikçe önem

kazanmaktadır. Erişilebilirlik konularında yapılan çalışmalara bakıldığında sıklıkla engelliler ve özel gereksinimli bireylere yönelik (Aksoy ve Şengel, 2018; Bocconi ve Ott, 2013; Şat ve Göver, 2017; Tiye vd., 2016) olarak fiziksel mekanlara erişilebilirlikleri ve toplum üyelerinin şehirlere erişimi (E. Martínez-Jiménez ve J. A. Salinas-Pérez, 2019; Elmacı, 2019) konularında çalışıldığı görülmektedir.

Erişilebilirlik, Ron Mace tarafından yapıların erişilebilir tasarımını yansıtmak için kullanılan bir mimari terimden esinlenilerek "evrensel tasarım" yaklaşımı olarak da ifade edilmektedir. "Evrensel Tasarım" kavramı ise sıklıkla öğrenme ile birlikte anılmaktadır. Evrensel Öğrenme Tasarımı şekline dönüşen kavram bilginin sunulma biçiminde, öğrencilerin bilgi ve becerileri göstermeye tepki verme şekillerinde ve öğrencilerin katılımında esneklik sağlayan, bilimsel olarak geçerli bir çerçeve anlamına gelmektedir. Ayrıca öğretimdeki engelleri azaltan, uygun düzenlemeler, destekler ve fırsatlar sağlayan ve engelli öğrenciler de dahil tüm öğrenciler için yüksek başarı sağlamaktadır (E. Martínez-Jiménez ve J. A. Salinas-Pérez, 2019, s. 428-429).

Aslında, "Evrensel Tasarım" teorisi, farklı kişilerin farklı hizmetlere ve ürünlere tam erişimini tanımlamaktadır ve bu süreç "Herkes için Tasarım" anlamına gelmektedir. Evrensel tasarımın amacı herkes için erişilebilirlik, binalara, yapılara, sınıfa, internete erişimdir. Evrensel tasarım ilkelerinin uygulanması, yardımcı teknolojilerin kullanımını en aza indirmekte ve sadece engelliler değil, birçok insan grubu tarafından kullanılabilen yardımcı teknolojilerle uyumlu ürünlerin üretilmesine neden olmaktadır (Deffner vd., 2015, s. 2).

Erişilebilirlik ile ilgili yapılan tanımlamalara bakıldığında henüz her şeyi içerisine alan kapsamlı ve eksiksiz bir tanıma rastlamanın pek mümkün olmadığı söylenebilmektedir. Özellikle üniversiteler açısından değerlendirmeye aldığımız erişilebilirlik ile tüm bilgi, mesaj, belge, doküman gibi daha da çeşitlendirilebilecek öğretim faaliyetlerini destekleyen araçların tamamına tüm öğrencilerin kesintisiz ve zamanında erişebilmesi gelişen dünya düzenine uyum sağlayabilmek açısından kuşkusuz önemli kabul edilmektedir. Bu erişimin sağlanabilmesi de gelişen ve gelişmeye devam edecek olan teknolojik gelişmelere paralel olarak teknolojiyi kullanabilme ve teknolojiye uyum ile mümkün olabilecektir. Bu kapsamda değerlendirmeye aldığımız üniversitelerde çalışan akademik personelin tamamının teknoloji ile aynı düzeyde ilişki içinde olmadığı düşünülecek olursa erişilebilirlik açısından farklılıklarının olduğu ve farklı düzeyde erişilebilirliklere sahip olduğu söylenebilmektedir.

Covid 19 Sonrası Üniversitelerde Çevirim İçi Eğitimler

Kasım 2019 tarihi itibarıyla Çin' in Wuhan kentinde Covid 19 salgını ortaya çıkmış ve tüm dünyaya hızlıca yayılarak pandemi tehdidi oluşturmuştur. Bunun ardından sağlık, sanayi, ticaret, turizm gibi örnekendirilebilecek pek çok alanda olduğu gibi eğitim alanında da etkileri hissedilmiştir.

İlk etapta dünya genelinde okulların eğitime ara vermesi şeklinde geçici bir çözüm bulunmuş, ancak pandeminin uzun süreli etkileri olduğu da anlaşıncaya uzun süre evde kalan öğrencilerin bu durumdan olumsuz etkilenmemesi için yollar aranmıştır. Öğrenmenin sürekliliğini sağlamak ve öğrenme kayıplarını minimize etmek amacıyla da çevirim içi eğitim yöntemleri uygulanmıştır (Sözen, 2020, s. 304). Daha açık bir ifadeyle; teknolojinin daha etkin şekilde kullanılmasıyla hemen her kademede eğitim, teknolojik araçlar ve internet bağlantısını esas alan aslında çok da alışılmadık çevirim içi eğitim şekliyle sürdürülmeye başlanmıştır. Ancak gerek yeterli alt yapı eksiklikleri gerekse bu konuda yeterli hazırlığın yapılmamış olması gerekse de akademik personelin teknoloji kullanım konusundaki farklılıkları gibi sebeplerle öğrenciler ile öğretim elemanları arasında zaman zaman erişim problemleri oluşmuştur. Özellikle uygulamaları derslerde gerekli etkileşimin sağlanamaması da ders etkinliği için önemli bir kayıp oluşturmıştır.

Çevirim içi eğitim, bireylere kendi kendilerine öğrenme imkanını vermekte, geleneksel eğitim ile kıyaslandığında daha esnek ve koşullara uyarlanabilir yapılabilmesi sebebiyle de tercih edilmektedir. Birtakım sınırlılıkları (Tarlakazan ve Tarlakazan, 2020, s. 3111), zaman ve

mekan kavramını ortadan kaldırarak çok daha düşük maliyetler ile çok daha fazla kişiye aynı anda eğitim imkanı vermesi, öğrencilerin eksik kaldığı dersleri tekrar tekrar dinleyebilmesi gibi bir takım avantajları bulunmaktadır. Ancak bu avantajları yanında yapılan araştırmalarda bazı olumsuz noktaları da vurgulanmaktadır. Şen ve Kızılcıoğlu (2020)' nun araştırmalarında; öğrencilerin zaman zaman teknik aksaklıklar yaşadıkları, çevirim içi derslerin yüz yüze dersler ile kıyaslandığında daha sıkıcı geldiği, sosyalleşme önünde engel oluşturduğu, akademisyenler ile kurulan bağların zayıflaması gibi olumsuzlukları olduğu ifade edilmektedir.

Son yıllarda iletişim teknolojileri gelişirken, öğrenme alışkanlıkları ve diğerleriyle etkileşim yolları büyük ölçüde değişmektedir. Bilgi iletişim teknolojileri geliştikçe, üniversiteler iletişim uygulamalarını ve öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerini nasıl yeniden şekillendireceklerini öğrenmek zorunda kalmaktadırlar. İçinde yaşadığımız dijital çağ, bilgiyi herhangi bir zamanda ve hemen hemen her yerde erişilebilir hale getirmiştir, bu nedenle öğrenme, daha çok yerleştirilmiş, bireysel bir deneyim haline gelmiştir. Böylelikle, her şeyin teknoloji etrafında döndüğü ve insanların dijital iletişim araçları sayesinde birbirleriyle ve etrafındaki dünya ile giderek daha fazla temas halinde olduğu ayrı bir gerçeklik inşa edilmiştir (Pinzaru ve Mitan, 2013, s. 222).

Dünya çapındaki yükseköğretim kurumları, öğrenme topluluğunu daha önce katılımı zor veya imkansız olan kişileri de içerecek şekilde genişletme potansiyelini artıran esnek öğrenme yöntemlerini ve çevrimiçi teknolojileri benimsemektedir. Erişilebilir, esnek ve bilgilendirici eğitim yazılımlarının geliştirilmesi, yalnızca özel ihtiyaçları olan kişilere fayda sağlamakla kalmamakta aynı zamanda bu tür bir eğitim yazılımı tüm öğrenciler için daha iyi bir eğitim deneyimi sağlamaktadır (Pearson ve Koppi, 2002, s. 17).

Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, Z kuşağı olarak bilinen ve yükseköğretim içerisinde şu anda aktif olarak bulunan bireylerin mevcut alışkanlık ve yetenekleri ile birlikte düşünüldüğünde eğitimin kalitesini artıracak ve öğrenme çıktıları üzerinde olumlu etkiler yaratabilecektir. Ancak yapılan bazı araştırmalara göre bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının önünde bazı engeller olduğu da ortaya çıkmaktadır. Bun engeller arasında; bilgi iletişim teknolojilerine erişilebilirlik, bilgi iletişim teknolojilerini kullanmayı öğrenme, geleneksel öğrenme için uygun olmayan bilgi iletişim teknolojisi ikamesi, iletişim boyutunda yaşanan sorunlar ve bazı öğretim elemanlarının bilgi iletişim teknolojilerini kullanmaktan hoşlanmaması (Elsaadani, 2012, s. 400) sayılabilmektedir.

Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları evrensel olabilse de bu öğrenme stillerinin kuşaksal tercihler tarafından yönlendirilmesi gerektiğinin farkına varmak zorunludur. Bu nedenle, yükseköğretim kurumları, öğrencilerinin değişen öğrenim ihtiyaçlarına uyum sağlama ve bunlara yanıt verme baskısı altındadır (Maurtin Cairncross, 2014, s. 564).

Çevrimiçi bir öğrenme ortamında öğrencileri desteklemek üniversiteler ve ilgili öğretim elemanı için zor bir sorun olabilirken, üniversitelerin, öğretim elemanlarının nasıl erişilebilir olduğu konusunda sürekli olarak dikkatli olmaları, öğrencilerin akademik içerikle nasıl etkileşim kurmaları ve sorunlu öğrencilerle ilgili kişisel görüşleri yönetmeleri önemlidir (Kelly, 2020, s.57).

Çevirim içi yürütülen derslerin niteliğinin artırılması için akademisyenlerin bilgi teknolojilerini etkin şekilde kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle akademisyenlerin bilgisayar ve internet tabanlı teknolojileri kullanma konusunda yetkin (Erzen ve Ceylan, 2020, s. 245) hale gelmesi için kurum içi eğitimler verilebilir.

Genelde tüm eğitim sistemi özelde ise yükseköğretim sistemi için dijital anlamda bir dönüşümün yapılmasının ne kadar gerekli olduğu pandemi süreci ile birlikte ortaya çıkmıştır. Ancak özellikle belirtmekte fayda bulunmaktadır ki; dijital dönüşüm sadece teknolojiye yatırım yapmak değildir. Teknolojiye yapılan yatırımların da ötesinde öğrenenlerin ihtiyaçlarının merkeze konulduğu ve mevcut gereksinimlerin neler olduğunun tam olarak tespit edildiği bir dönüşüme ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun için ise zihinsel anlamda da bir dönüşümün gerçekleşmesi gerekmektedir.

Pandemi sürecinde özellikle teknolojik anlamda altyapı eksikliğini hızlıca tamamlayan kurumlar olmasına rağmen zihinsel dönüşüm gerçekleşmediği için eğitimin yeterli düzeyde bir kaliteyi yakalayamadığı, hatta gerek öğretmenlerin gerekse de öğrenenlerin bu değişime direnç gösterdiği fark edilmektedir (Bozkurt, 2020, s. 124).

Üniversitelerde Erişilebilirlik Konusunda Kuşaklararası Farklılık

Kuşaklar gruplandırılarak incelenirken yaş ile birlikte belirli bir zaman dilimindeki olaylar bütünü ve teknolojik gelişmeler de dikkate alınmaktadır (Deniz ve Tutgun Ünal, 2019, s. 1027). Bugün üniversitelerde çalışan akademisyenlere bakıldığında dünya tarihinde ilk defa aynı anda “Bebek Patlaması Kuşağı”, “X Kuşağı” ve “Y Kuşağı” olmak üzere üç farklı kuşağın bir arada bulunduğu görülmektedir. Pek çok akademisyen, kendi çocuklarıyla aynı yaşlarda olan iş arkadaşlarına sahip ve pek çoğu da kendi ebeveynleriyle yaşıt akademisyenlerle birlikte çalışmaktadırlar. Artan refah düzeyi ve yaşam ömrü insanların iş hayatında daha uzun yıllar görev almalarına ve emekli olsalar dahi çalışmaya devam etmelerine neden olmaktadır. Birbirinden farklı tecrübe, beklenti ve değerlere sahip olan kuşakların (Becerikli, 2013, s. 6; Torun ve Çetin, 2015, s. 137; Toruntay, 2011, s. 68) teknoloji kullanımı ve teknolojiye uyum süreçleri dolayısıyla da öğrenciler nezdindeki erişilebilirlikleri de farklı olacaktır.

Yapılan bazı araştırmalarda, akademik personel tarafından dijital teknolojilerin kullanımının, akademik personelin dijital okuryazarlığının yaş, cinsiyet gibi birbiriyle de ilişkili bir dizi faktöre atfedilmesi gereken karmaşık bir çalışma alanı olduğu ifade edilmektedir (Garcia vd., 2013, s. 2050). “X kuşağı olarak isimlendirilen grup; dünyada değişen düzenin bir sonucu olarak ekonomik sorunlarla yüz yüze gelmiş, olabildiğince kanaatkar, toplumsal sorunlar karşısında duyarlı, sadık, idealist, şüpheli ve mücadelecidirler. Teknolojik devrime denk geldiklerinden, zorunlu olarak teknoloji kullanmaya başlamışlardır” (Yücebalkan ve Aksu 2013, s. 18). Dolayısıyla teknoloji ile biraz geç tanışmışlardır. Geleneksel yöntemlere bağlılıkları sebebi ile teknoloji kullanım yoğunlukları da daha azdır. Bu gruptaki akademisyenlerin geçmişe yönelik eğitime dair alışkanlıkları, yeni uygulamaları öğrenebilme ve kullanabilmelerinin önüne geçebilmektedir. Ancak teknoloji kullanım ve uygulamalara yatkınlık açısından değerlendirildiğinde Baby-Boomers kuşağı kadar da şanssız değildirler.

Bilgisayar ve GSM teknolojilerini kullanma konusunda X kuşağından daha başarılı olan Y kuşağının uyum becerileri de X kuşağından daha yüksektir. Bilgiyi üretme ve öğrenme hızları önceki kuşaklardan daha hızlıdır. Cep telefonu, bilgisayar, internet ve teknoloji ile birlikte büyümüş olan Y kuşağının başarabileceğine olan inançları, risk alma düzeyleri ve verimlilikleri de yüksektir. Dönüşüme olan inançları da tamdır (Puybaraud, M., 2010). Y kuşağı akademisyenleri yeni eğitim yöntemlerini öğrenme, uygulama ve hatta geliştirebilme konusunda öncekilerle kıyaslandığında en avantajlı gruptur. Z kuşağı ile yaşlarının birbirlerine yakın olması ve internet tabanlı uygulamaları kullanmaya alışkın olmaları sebebiyle kurdukları iletişim ve etkileşim daha aracısız olabilmektedir. Sosyal medya ve çevirim içi uygulamaları daha fazla kullanmaları sebepleriyle de öğrenciler açısından erişilebilirlik düzeyleri de daha yüksektir.

Teknolojinin dil üzerindeki etkisini de dikkate aldığımızda, internetin hayatımıza girmesiyle birlikte kuşaklararası farklılıkları değerlendirirken özellikle dili kullanım biçimlerinde de farklılıkların olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Y ve Z kuşaklarının bir önceki X kuşağına göre teknolojiye daha hızlı uyum sağlaması ve internetin İngilizce ağırlıklı yapısı, özellikle gençleri Türkçe yazmaktan kaçınır hale getirmiştir (Karahisar, 2013, s. 80). Bu da iletişim kurma noktasında anlatılabilirlik ve anlaşılabilirlikte bir takım problemleri ortaya çıkarmaktadır. Çoğu kez Y ve Z kuşağının kullandığı iletişim şeklini anlamakta zorlanan X kuşağı, zaman zaman erişilebilirlik özelliğini de kaybetmektedir.

Prensky, teknolojinin içine doğmaları sebebiyle dijital yerliler olarak adlandırdığı Z kuşağının internet, bilgisayar ve cep telefonu gibi dijital medya araçlarını yaygın olarak kullandıklarını ve daha çok basılı kaynakların kullanıldığı ortamlarda yetişen öğretmenleri ile kıyaslandığında, öğretmenlerinin öğrenme tarzlarından farklı bir öğrenme ve bilgiyi işleme mekanizmasına sahip

olduklarını ifade etmiş ve kuşaklar arasında öğrenme konusunda da farklılıkların olduğuna dikkatleri çekmiştir (Bilgiç vd., 2011, s. 2). Ayrıca Z kuşağının farklı gelişimsel deneyimlerden geçtiği için farklı şekilde geliştiğini ve onları çevreleyen kültürden farklı girdiler alan insanların farklı düşündüğü ifade edilmektedir. Çalışmada özellikle nesiller arası dijital bir uçurum olduğuna vurgu yapılmakta ve Z kuşağı mensuplarının beyinlerinin farklı bölümlerini kullandıkları ve bilgisayar başındayken diğer kuşak mensuplarından farklı şekilde düşündükleri dile getirilmektedir (Prensky, 2001, s. 4-5). Bilişsel açıdan farklı olan bu kuşağın, öğrene ihtiyaçları ve gereksinimleri de farklılaşmaktadır. Dolayısıyla farklılaşan beklentilere uygun ve uyumlu öğretim modellerini destekleyen yeni yaklaşımların geliştirilmesi de önem kazanmaktadır.

Z kuşağı 2000'den sonra doğanları kapsamaktadır ve tamamen teknolojik bir çağda doğduklarından teknoloji ile iç içe yaşamaktadırlar. Bu gruba “İnternet kuşağı”, “Kuşak I”, “Next Generation” ya da “iGen” da denilmektedir (Çetin Aydın ve Başol, 2014, s. 4). Teknoloji, iletişim ve ulaşımda yaşanan yeniliklerin sağlamış olduğu olanaklar ile hayatlarını devam ettirmektedirler. Henüz çoğunluğunun iş yaşamına girmediği ya da yeni yeni girmeye başladığı bu kuşağın önümüzdeki yıllar içerisinde özellikle sanal dünyada birbirinden ilginç buluşlar ve çalışma yöntemleri bulacağı tahmin edilmektedir (Saracel vd., 2016, s. 53). Akademik açıdan değerlendirmek gerekirse; bu kuşaktakiler diğer kuşaklardakilerin karşısındaki grup olarak yer almaktadır. Dolayısıyla Baby-Boomers, X ve Y kuşaklarının gerçekleştirmeye çalıştıkları eğitim öğretim faaliyetlerinin hedef kitlesi konumundadırlar. Bu sebeple hedef kitleye uygun eğitim öğretim yöntemlerinin dizayn edilmesi hayati öneme sahiptir; çünkü kuşaklar arasındaki farklılıklar özellikle bu açıdan kendini hissettirecektir.

Z kuşağının her türlü alanda çevirim içi etkinlikleri artmaktadır. Kişisel ilgi veya eğlence amaçlı, günlük aktivitelerini gerçekleştirebilme amaçlı (kiralık, satılık ilanlar, internette alışveriş, ulaşım için bilet arama, tatil rezervasyonu yapma vs.), sosyal iletişim, profesyonel çalışma ve üniversite/ders çalışma (Bilgiç vd., 2011, s. 4) bu konuda verilebilecek örnekler arasında sayılabilir. Bu kuşağın özelliklerinin ve yeteneklerinin farkında olarak öğrenme yöntemlerinin çeşitlenmesi eğitimin etkinliği açısından gerekli hale gelmiştir. Bu yüzden de sınıf içi, sınıf dışı veya çevrim-içi ortamlar tasarlanırken dijital yerlilerin çeşitli özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının gerektiği dikkate alınmalıdır (Bilgiç vd., 2011, s.3).

Bugün üniversiteye giren öğrenciler, eğitim hayatları boyunca yeni teknolojileri deneyimlemişlerdir. Ayrıca bu teknolojilerin sadece son birkaç on yılda var olduğundan dolayı da önceki nesillere kıyasla çok daha fazla deneyim kazanmışlardır. Bu nedenle bu öğrencilerin, teknolojinin yaşamları boyunca kullanılmasını beklemeleri, önceki nesillere göre çok daha olasıdır ve bu durumda öğretim elemanlarının teknolojiden yararlanmaları beklentisini de beraberinde getirmektedir. Ayrıca, bu teknolojinin akademik personel tarafından uygun ve yeterli düzeyde kullanılmaması öğrencileri hayal kırıklığına da uğratabilir, öğrenci beklentileri ve personel yeterliliğinde potansiyel bir uyumsuzluğa yol açabilecektir (Garcia vd., 2013, s. 2043).

Yükseköğretime giren öğrencilerin önceki nesillerden farklı oldukları konusu sıklıkla tartışılmaktadır. Bu yeni nesil, bilgisayarlar, internet teknolojileri ve web teknolojilerini kullanarak büyümektedirler. Bu nedenle de teknolojiyi kullanma konusunda doğal bir yetenek ve yatkınlığa sahiptirler. Özellikle önceki nesillerden olan eğitimcileri ile karşılaştırıldıklarında, bu tür teknolojilerle hayatlarının ilerleyen dönemlerinde karşılaşan eğitimcilerinin genellikle teknolojiye uyum sağlamak konusunda zorlandıkları ve kendilerinden genç olanlara kıyasla daha az teknoloji okuryazarlığına ve yatkınlığa sahip oldukları düşünülmektedir (Garcia vd., 2013, s. 2043).

Kuşaklararası pek çok farklılığın yanında öğrenme biçimlerinde de farklılıklar bulunmaktadır. Gelenekselciler daha çok sınıf ortamında, doğrusal ve tekrarlı öğrenmeye yatkın olduklarından sınıf ortamında ders anlatımı şeklinde çalıştaylar ve ayrıntılı çalışma eğiliminde oldukları ifade edilebilir. Baby-Boomerslar gelenekselcilere yakın bir öğrenme biçimine sahiptir. Yine doğrusal öğrenme metodu ağır basmakta, daha çok kitaplar ve yazılı materyaller öğrenme konusunda en

önemli araçları oluşturmaktadır. Bu kuşak için problemlerin çözümünde geçmiş deneyimlerini kullanmak önceliklidir. Ayrıca soru-cevap tekniği, geri bildirim ve derse katılım ile öğrenme süreçlerini işletmektedirler ve bir eğitici, öğretmen ya da otorite figürünü tercih etmektedirler. X kuşağı önceki kuşaklardan biraz farklılaşmakta ve doğrusal öğrenme yerini interaktif ve hareketli öğrenmeye bırakmaktadır. Bu kuşakta, keşiflerin ağır bastığı rol yapma oyunları ile eğlenerek öğrenme biçimi daha ağırlıklıdır. Ayrıca powerpoint ve medya merkezli araçlar da kullanılmaktadır. Problem çözümünde farklı çözümler üzerine kafa yormakta ve çevresindekilerle tartışarak bir sonuca varmaktadır. Kendi kendine çalışarak ve okuyarak bilgiye hâkim olmak istemektedirler. Y kuşağı ve sonrası ise çoklu öğrenme biçimini hayatlarında barındırmaktadırlar. Web, çeşitli yazılımlar, video oyunları, e-öğrenme ve cep telefonları öğrenme konusunda kullandıkları çeşitli araçlar arasında sayılabilmektedir. Problem çözümünde interneti, çeşitli blogları ve beyin fırtınasını tercih etmektedirler. Takım çalışmasına eğilimleri fazladır, gruplar halinde ve grup içerisinde çalışabilmektedirler. Kendilerinden önceki kuşaklarla kıyaslandıklarında dikkat sürelerinin kısa olduğu söylenebilmektedir. Buna keza yaygın öğretim sistemi dışında da her alanda öğrenmenin keyifli olduğuna inanmaktadırlar. Sosyal medya araçları, gruplar gibi araçlar üzerinden kendi öğrenim süreçlerini düzenleyebilmektedirler. Eğitimcilerin onların öğrenme biçimlerini ve teknoloji ile kurdukları bağı anlayamadıklarını düşünmektedirler. Hedef kitle konumunda oldukları düşünüldüğünde; eğitim konusunda teknoloji ve medya ile daha etkin bir eğitim ortamı oluşturmada onlara danışılması gereken bir kuşak olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Gültekin, 2020, s. 672-674; İnce, 2018, s. 87). Bu bağlamda akademisyenler içerisinde teknoloji kullanıma yatkın olan Y kuşağının bulunduğu da hesaba katıldığında, Z kuşağının ihtiyacını karşılayabilecek eğitim ortamının oluşturulması ve dizayn edilmesinde öneminin büyük olduğu ifade edilebilir. Y kuşağının, kendinden önceki kuşak ile kendinden sonraki kuşak arasında pek çok açıdan olduğu gibi bu açıdan da bir köprü ve mentor görevi görebileceği düşünülmektedir.

Aslında eğitimi veren taraftaki kuşakları sadeleştirmek adına, akademisyenlerin kuşaklarını gelenekselciler ve yenilikçiler olarak gruplandırmak mümkündür. Gelenekselciler, mevcut bilgi ve değerleri muhafazaya önem verirken bunu öğretimle, disiplinle sağlamaya çalışan grup olarak ifade edilebilir. Ancak yenilikçiler, daha ileriye bakıp öğrenme ve tecrübeyle geleceği tasarlamaya ağırlık vermesi ile anılabilir. Bunun yanında geleneksel müfredat tasarımına bakıldığında bilgiye akademik disiplin kurallarıyla ulaşılmaktadır. Bilginin alıcısı olan bütün bireyler benzer şekilde öğrenmektedirler. Öğrenen merkezli müfredat ise öğrenenleri öğrenme probleminin içine çekmekte, bireylere kontrol edebilme imkanı vermekte ve herkesin öğrenme gündemini paylaştığı bir iş birliğini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Öğrenen merkezli eğitim, değişen topluma hızlı adapte olan kendi kendini kontrol edebilen yaratıcı bireyler yetiştirir, günümüz işgücünün kesinlikle temel kabiliyetleri olarak düşünülen yaratıcılık özelliğini kazandırmayı amaçlar. Teknolojik gelişmeler de düşünüldüğünde, Y kuşağı akademisyenlerinin öğrenme öğretme ortamlarına fazlasıyla yansıyan dijitalleşmeye bağlı olarak gelenekselci yapıdan daha az etkilediğini söylemek mümkün olabilmektedir (Sevinç ve Kavgaoglu, 2019, s. 950-951).

Etlican (2012, s. 38-39) yapmış olduğu araştırmada web destekli eğitim alanlarının tutumlarının da bu konuda olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, daha önce yapılan çalışmanın (Özgür ve Tosun, 2010) sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Bu bağlamda yaşamış oldukları dönemin etkisiyle X kuşağı ve öncesinin çok fazla web tabanlı eğitim almadığı düşünülürse konuya ilişkin olumsuz tutumları ve uyum sağlama konusundaki yetersizlikleri konularını akıllara getirmektedir. Özellikle X kuşağının internet bilgisinin basit işlemlerle sınırlı olması, buna karşılık Y kuşağının yaşamının bir parçası haline gelmesi, bu durumu desteklemektedir. Bu açıklamalar ile birlikte Y kuşağının online eğitimler konusunda daha başarılı olmaları ve bu eğitimlere daha olumlu bakmaları, buna keza X kuşağının web tabanlı uygulamalara geçişine olumsuz bakmaları ve bunu klasik eğitimden bir kopuş olarak algıladıkları sonucunu da ortaya çıkarmaktadır.

Şu anda akademisyenler arasında oldukça fazla sayıda bulunan Y kuşağının eğitime ilişkin özelliklerine bakıldığında; e-eğitime yatkın oldukları, zaman ve mekan kavramından bağımsız bir şekilde bilgiyi elde edebilme kabiliyetlerinin bulunması, soru ve cevapları anlık olarak alabilmeleri, teknoloji destekli eğitime yakın olmaları, bilgiye ulaşma konusunda alternatif kaynakları kullanabilmeleri, bilgi ve yöntemlerini kendileri geliştirerek sonuç odaklı eğitime yönelik tutumları, sabit ve seçeneksiz eğitim metotlarını kullanmaktan kaçınmaları ve nihayetinde eğitim sürecini kendi deneyimlerine göre oluşturmak istemeleri sayılabilmektedir (Yeşil ve Fidan, 2017, s. 104). Bu özelliklerle birlikte değerlendirildiğinde Y kuşağının, çevirim içi eğitim ortamlarında Z kuşağı hedefine erişilebilirliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Covid-19 Pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitime bakış açılarına yönelik yapılan bir araştırmada akademisyenlerin birçoğunun daha önce uzaktan eğitimle ders vermemelerine rağmen %76'sının uzaktan eğitim sisteminin kullanımına alışmakta zorlanmadıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç, araştırmaya katılan akademisyenlerin genç yaşlarda olması, dolayısıyla bilgi ve iletişim teknolojisi araç ve gereçlerini kullanmada sorun yaşamamalarıyla ilişkilendirilmektedir (Kurnaz ve Serçemeli, 2020, s. 277). Y kuşağının teknolojiye daha kolay adapte olabilmesi nedeniyle bu kuşağa mensup akademisyenlerin kendinden önceki kuşaklara kıyasla uzaktan eğitim sürecinde teknolojik değişime daha kolay uyum sağladığı da söylenebilmektedir.

Akademisyenlerin sosyal medya kullanımına ilişkin yapılan bir araştırmada akademisyenlerin sosyal medya kullanımı konusunda bilinçli davrandıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, akademisyenlerin sosyal medya kullanımlarında hassas ve dikkatli oldukları, yaptıkları paylaşımların hukuki boyutlarını göz ardı etmedikleri, gizlilik ayarlarına önem verdikleri görülmektedir. Bu durumun akademisyenlerin eğitim düzeyleriyle ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Küçükali ve Serçemeli, 2019, s. 217). Akademisyenlerin sosyal medya kullanımına yönelik yapılan başka bir araştırmada, akademisyenlerin öğrencilerle ilişkilerinde sosyal medyanın interaktif bir paylaşım imkanı sunduğu, öğrencinin bu ortamda kendisini kolaylıkla anlatabildiği ve eğitmen açısından yardım etme fırsatlarının genişlediği belirtilmektedir (Temel ve Önürmen, 2017, s. 307). Sosyal medya gibi dijital platformlar, akademisyenler tarafından öğrencilere erişim fırsatı sunan birer araç olarak görülmektedir. Bu çerçevede Z kuşağına mensup öğrencilerle etkileşim kurma ve onlar tarafından erişilebilir olma durumu söz konusu olmaktadır.

Daha yaşlı nesiller genellikle genç nesilleri yaşam tarzları, öğrenme davranışları ve sosyalleşme düzeyleri açısından kendilerinden çok farklı olarak algılamaktadırlar. Bazı yükseköğretim kurumlarında karar vermenin yavaş bir hızda gerçekleştiğine dair bir algı da bulunmaktadır. Bu durum, bu kurumları genç öğrencilerinin öğrenme tercihlerini karşılayamamalarına yol açabilmektedir. Bu sebeple üniversiteler, genç öğrencilerinin öğrenme tercihleri ve beklentilerine yönelik dinamik araştırmaları artırmaya devam etmelidir (Maurtin Cairncross, 2014, s. 565).

Üniversite eğitimcileri, öğrencilerin yaşamlarında başarılı bir şekilde çevrimiçi çalışma becerilerini etkileyen bireysel koşulları kontrol edemezler, ancak personel erişilebilirse ve çevrimiçi öğrencilerle düzenli olarak etkileşim kurarsa destek sağlanabilir. Öğretmenin varlığı, öğrencileri motive etmede ve çevrimiçi bir ortamda aidiyet duygusu oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu yetenekleri sürekli olarak geliştirmenin bir yöntemi, öğretim kadrosunun çevrimiçi çalışmanın deneyimleri ve algıları üzerine eleştirel bir şekilde düşünmesi ve uygulamaları buna göre ayarlamasıdır. Bu amaçla, eleştirel düşünme, özellikle üniversitede ilk kez okuyan farklı öğrencilere eğitim verirken, üniversite öğretim kadrosunun gelişimi için daha büyük bir odak noktası haline gelmelidir. Eleştirel yansımaya odaklanan değerlendirmeler, deneyime dayalı öğrenme ünitelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır, ancak yine de yansıtıcı uygulamanın gerçekte neyi oluşturduğu, eleştirel düşünme becerilerinin nasıl geliştirilebileceği ve yükseköğretim ortamında eleştirel olarak yansıtmanın kapsayıcı önemi konusunda hala tartışmalar bulunmaktadır (Kelly, 2020, s.49).

Kuşağın tanınması, hedef ve beklentilerinin farkında olunması ve sahip oldukları nitelikler ve yeteneklerinin bilinmesi ve bu yönde tasarlanan eğitim araçları, eğitimde verimlilik ve kaliteyi de beraberinde getirecektir. Bu açılardan konuya bakıldığında akademisyenlerdeki kuşaklararası farklılıkları fırsata çevirmek için yeni yöntem ve fikirlerin geliştirilmesi, kuşaklararası bir sinerjinin sağlanabilmesi açısından örgütlere katkı sağlayabilecektir. Belirli bir hedefe yönelik çalışmayı anlamak için her kuşağın ihtiyacını analiz edebilen ve onları yönlendirmeyi kolaylaştıran bir örgüt kültürü tesis edilebilir. İnternetle birlikte büyüyen kuşaklar, diğer kuşaklara interneti, teknolojiyi kullanmayı ve daha etkin olmayı öğretebilecekken, daha deneyimli olan X kuşağı da deneyimleri ile diğer kuşaklara yol gösterici faaliyetlerde bulunabilecektir.

Sonuç ve Tartışma

Erişilebilirlik, açıkça ölçülmesi zor bir kavramdır. Çünkü erişim ihtiyaçları katılımcılara göre değişmektedir (E. Martínez-Jiménez ve J. A. Salinas-Pérez, 2019, s. 429). Erişilebilirliğin önemli bir ekonomik etkisi bulunmakla birlikte genel olarak hizmetlere ve bilgiye evrensel erişimi sağlamak bir insanlık hakkı haline gelmektedir. Bunu başarmak için ise, insanların yeteneklerine, engellerine, yaşlılıklarına ve dillerine bakılmaksızın tüm nüfus dikkate alınmalıdır (Montagud vd., 2020, s. 5) Mesele şu ki, bir kullanıcı için erişilemeyen hiçbir şey kullanıcı dostu değildir yani ona yardımcı olamaz (Deffner vd., 2015, s. 3).

İnternet kullanılmaya başlandığından beri toplumların yaşamsal faaliyetleri hızlı bir değişim sürecine girmiştir. İnsanlar pek çok eylemi artık evlerinden tek bir tuşa basarak gerçekleştirmektedir. Bu durum zaman ve mekan kavramlarının etkisini azaltarak hızlı bir şekilde işlemleri gerçekleştirebilme gibi pek çok fayda sağlarken olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir. Ancak olumsuz yönlerine odaklanıp teknolojinin gerisinde kalmanın maliyeti çok daha fazla olabilmektedir.

Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının tüm alanlarda olduğu gibi eğitim faaliyetlerinde de ne kadar önemli bir etkisi olduğunu her geçen yıl daha fazla anlayan dünya, özellikle yaşanan Covid-19 pandemi sürecinde normalde yüz yüze gerçekleştirilen eğitim öğretim faaliyetlerinin büyük kısmının çevirim içi (online) olarak yapılmak zorunda kalınmasıyla durumun ciddiyetini fark etmiştir. Öyle ki pandeminin sona ermesi, bu çevirim içi etkinlik ve eğitim faaliyetlerini sonlandırmayacak, aksine dünya bu açıdan da yeni bir normal düzen inşa etmiş olacaktır.

Yüz yüze eğitimin pandemiden önce bile değişmeye başladığını hatta eğitim literatürüne karma öğrenme, çevrimiçi öğrenme ortamları, öğretim yönetim sistemleri gibi çeşitli kavramların eklendiğini (Aksoy ve Şengel, 2018, s. 562) söylemek mümkündür. Özellikle üniversite eğitiminde çevirim içi öğrenmenin önemi her geçen gün artmaktadır.

Çevrim-içi öğrenme ortamları; internet/intranet (yerel ağ) ya da bir bilgisayar ağı üzerinden, bireyin kendi kendine öğrenmesini sağlayan, bilgiye ulaşmada zaman-mekân sınırını aşan, eş-zamanlı ya da eş-zamansız olarak diğer öğrenenler ve öğretmenler ile iletişime geçebilen öğrenme ortamlarıdır. Öte yandan bu ortamlar, bilgisayar teknolojisinin sağladığı görsel ve işitsel tepkiler ile etkileşim kurulabilen, sosyo-ekonomik statü farklılıklarını ortadan kaldıran ve bireylere eğitimden faydalanma fırsatı sunan öğrenme ortamlarıdır (Bilgiç vd., 2011, s. 4-5). Engelliler de dahil olmak üzere tüm öğrencilerin aynı eğitim standardını bekleme hakkına sahip olduğu konusunda artan bir farkındalık bulunmaktadır; bu, bilişim ve iletişim teknolojileri tabanlı olanlar da dahil olmak üzere hepsinin aynı eğitim araçlarına “erişme” ve kullanma hakkına sahip olmasını gerektirmektedir (Bocconi ve Ott, 2013, s. 330).

Kuşaklar, çalışan olarak iş hayatında ele alındığında davranışlarını açıklamak için bireysel, örgütsel ve çevresel faktörlerin tamamını birlikte düşünmek gerekmektedir. Konuya farklılıkların yönetimi açısından bakıldığında ise elbette ki çeşitli eğitim, kültür ve kişisel geçmişlere sahip insanların bir sinerji yaratarak örgütlere farklı zenginlikler kazandıracaklarını söylemek mümkündür. Ancak farklı özelliklere sahip çalışanların farklı kaynaklarla motive edilebileceği de

unutulmamalıdır. Kurumsal yapılarda kurallara dayalı faaliyetlerini sürdürmeyi alışkanlık haline getirmiş yöneticiler ile çalışmaktan hoşlanan X kuşağı ile elinden telefonunu düşürmeyen Z kuşağının işe yönlendirilmesi, içinde bulunulan çağın gereklerine göre farklılaşmaktadır (İnce, 2018, s. 41-43).

Geçmişten günümüze uzanan süreçte farklı kuşakların birbirlerinden farklı özellikler taşımasının altında yatan nedenin dönemsel koşullar olduğu belirtilmektedir (Gökkaya vd., 2015, s. 128). Bu doğrultuda içinde doğup büyüdüğü dönemin, özellikle teknolojik gelişmelerin kuşakların sahip oldukları nitelikler üzerinde belirleyici olduğu söylenebilmektedir. Teknoloji kullanım düzeyleri, alışkanlıkları ve uyum kabiliyetleri, kuşaktan kuşağa değişiklik göstermektedir.

Dijital uygulamaların artmasıyla birlikte eğitim alanında da teknolojinin etkisi yoğun biçimde görülmeye başlamıştır. Eğitim sürecine teknolojinin entegre edilmesi, erişilebilirliği artırıcı özellik taşımaktadır. Üniversite eğitim süreci değerlendirildiğinde; söz konusu süreçte akademisyenlerin erişilebilirlik düzeyi de değişiklik göstermektedir. Bu noktada akademisyenlerin dijital uygulamalara adaptasyon süreci ve yeteneği, bulundukları kuşak doğrultusunda şekillenmektedir. Söz gelimi; teknolojiyle sonradan tanışan X kuşağı bir akademisyenle teknolojiyle birlikte büyüyen ve onu aktif kullanarak yeni dijital uygulamalara uyum sağlama problemi yaşamayan Y kuşağı bir akademisyen arasında fark bulunmaktadır. Y kuşağı akademisyenlerin X kuşağı akademisyenlere göre daha avantajlı olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, teknolojiyi yaşamın vazgeçilmez parçası haline getiren Z kuşağı öğrenciler tarafından erişilebilir olma durumunu gündeme getirmektedir. Bilgiye ulaşma açısından dijital platformların etkili biçimde kullanılması ve erişilebilir olma durumu, eğitimde verimliliği artırıcı rol oynamaktadır.

Mevcut durumdan, internet tabanlı eğitimin yeni normal düzenin bir parçası haline geleceği anlaşılmaktadır. Ancak farklı özelliklere sahip X ve Y kuşağının bir arada bulunduğu yükseköğretim elemanlarının bu süreci tamamen özümseyerek ve tüm öğrencilere aynı erişilebilirlik düzeyinde ulaşması gerekmektedir. Bunun için ise bazı adımların atılması öncelik kazanmaktadır. X kuşağı akademisyenlerinin bu konudaki uyum süreçlerine ağırlık verilmelidir. Yetersiz teknoloji kullanım bilgilerinin olumsuz etkilerini minimize etmek için teknik destek sağlanabilir ve çevirim içi eğitimlere bizzat kendileri öğrenen sıfatıyla katılımı sağlanarak sürece adaptasyonları artırılabilir. Bunların yanında geleneksel öğrenme yöntemleriyle birlikte çevirim içi öğrenme yöntemlerinin birlikte kullanılmasıyla tasarlanan öğretim modellerinin kullanımının artırılması, konu hakkında yaşanan olumsuzlukları da ortadan kaldıracaktır. Kuşaklararası iletişimin artırılması ve karşılıklı olarak deneyimlerinin paylaşıldığı ve eğitimcilerin eğitimi kapsamında birbirlerine bilgi aktarımı sağlanması da bu konuda sürekli iyileşme için önemli olabilecektir.

Teknoloji, sürekli gelişmekte olduğu için öğreten rolündekilerin yeni teknolojileri de öğrenmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda öğretenlerin teknolojileri içerik ve pedagoji ile başarılı bir şekilde dengelemeleri ve özel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için teknolojileri yaratıcı bir şekilde kullanma yeteneği geliştirmeleri beklenmektedir; çünkü teknoloji, sınıf dışında iletişim kurmaya yardımcı olacak güçlü yeni araçlar sunmakta, öğrenci ve öğreten arasındaki iş birliğini güçlendirmektedir. Yine teknoloji, öğreten ve öğrencilerin birlikte dijital kaynaklar, dersler, sunumlar ve projeler oluşturarak öğrenme etkinliklerinin gerçek dünyaya benzemesini sağlamaktadır (Gültekin, 2020, s. 687).

Üniversite eğitim sürecinde akademisyenlerin bulundukları kuşak ile hitap ettikleri öğrencilerin kuşak özellikleri arasında görülen farklılıkların neler olduğunun anlaşılmasının ve bu doğrultuda eğitim metotlarının uygulanmasının eğitim sürecine katkı sağlayarak, akademisyenlerin erişilebilirliğinin artacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acıloğlu, İ. (2017). İş'te Y Kuşağı, 2. Baskı, Elma Yayınevi, Ankara.
- Akdemir, A., Konakay, G., Demirkaya, H., vd. (2013). “Y Kuşağının Kariyer Algısı, Kariyer Değişimi ve Liderlik Tarzı Beklentilerinin Araştırılması”, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), ss. 11-42.
- Aksoy, E. ve Şengel, E. (2018). “Eğitim İnternete Göç Ederken Özel Gereksinimli Bireyleri Geride mi Bıraktık? Uludağ Üniversitesi Erişilebilirlik Değerlendirmesi”, *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), ss. 561-588.
- Aktaş, S.C. ve Çiçek, B. (2019). “Farklı Kuşaktaki Kadın ve Erkeklerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi”, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), ss. 1957-1978.
- Alpagut, Y. (2003). Toplu Konut Dış Mekanlarında Tüm Kullanıcılar İçin Erişilebilirlik Ölçütlerinin Saptanması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Arar, T. (2016). Z Kuşağında Kariyer Geliştirmede Yetenek Yönetimi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi.
- Araujo, S. ve Oliveira, S. (2017). “Management and Industrial Engineering: Competencies and Global Talent Management”, *Job Market, Generations and Talents*, (Ed: Machado. C.), Springer International Publishing AG, Switzerland.
- Barutçugil, İ. (2011). Kültürlerarası Farklılıkların Yönetimi, 1.Baskı, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.
- Bayhan, V. (2016). “Gençlik ve Kuşaklar: Kuşaklara Göre Gençliğin Değer ve Davranışları”, *Davranış Bilimleri* (Ed: Zencirkıran, M.), Dora Yayınları, Bursa.
- Becerikli, S. Y. (2013). “Kuşaklararası İletişim Farklılığı: Bilim Teknoloji ve Yenilik Haberleri Üzerinden Bir Odak Grup Çalışması”, *Selçuk İletişim Dergisi*, 8 (1), ss. 5-18.
- Bayram, T. Y. (2010); Üniversitelerde Örgütsel Sessizlik. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Bilgiç, H. G., Duman, D. ve Seferoğlu, S. S. (2011). “Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri”, *Akademik Bilişim, İnönü Üniversitesi, Malatya*, ss. 1-7.
- Bocconi, S. ve Ott, M.(2013).” ICT and Universal Access to Education: Towards a Culture of Accessibility”, *Information Systems, E-learning, and Knowledge Management Research*, 278, ss. 330–337.
- Bozkurt, A. (2020). “Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması”, *AUAd*, 6(3), ss. 112-142.
- Craft, T. E. (2011). Understanding Inter-and Intra-Generational Communication Methods Utilizing a Framework of Message Sensitivity, A Dissertation Presented to The Faculty of the Educational Leadership Doctoral Program, Western Kentucky University Bowling Green, Kentucky.
- Çavuşoğlu, S. ve Yalçın, S. (2018). “Kuşaklararası Farklılıklara Göre Psikolojik Dayanıklılık: Sağlık Çalışanları Örneği”, *İzmir International Congress on Economics and Administrative Sciences IZCEAS*, ss. 441-456.
- Çetin Aydın, G. ve Başol, O. (2014). “X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var mı?”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4 (4), ss. 1-15.

- Deffner, A., Psatha, E., Bogiantzidis, N., Mantas, N., Vlachaki, E., ve Ntaflouka, P. (2015). "Accessibility to Culture and Heritage: Designing for All", AESOP 2015, Czech Technical University, Faculty of Architecture, Prague.
- Demir, K. (2018). "Hangi Kuşak Hangi Teknolojiyi Kullanıyor?", Sektörüm Dergisi, Ocak Sayısı, 75, <https://www.sektorumdergisi.com/hangi-kusak-hangi-teknolojiyi-kullaniyor/>, Erişim Tarihi: 26.10.2020.
- Deniz, L. ve Tutgun Ünal, A. (2019). "Sosyal Medya Çağında Kuşakların Sosyal Medya Kullanımı ve Değerlerine Yönelik Bir Dizi Ölçek Geliştirme Çalışması", Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 11(18), ss. 1025-1057.
- Digital 2021 Digital Overview Report (2021). <https://wearesocial.com/uk/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital>, Erişim Tarihi: 11.03.2021.
- Du, Y.(2011). Generational Stereotypes between Generation X/Y and Baby Boomers in American and Chinese Organizational Communication, Presented to the Faculty of Liberty University School of Communication in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Arts In Communication Studies.
- Ekşili, N. ve Antalyalı, Ö. L. (2017). "Türkiye’de Y Kuşağı Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma: Okul Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma", Humanities Sciences (Nwsahs), 12(3), ss. 90-111.
- Elmacı, D. (2019). "Avrupa’daki Erişilebilirlik Uygulamaları: Borås ve Cardiff Örneklerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi", Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 43, ss. 33-60.
- Elsaadani, M. (2012). "Exploration of Teaching Staff and Students' Preferences of Information and Communication Technologies in Private and Academic Lives", IJCSI International Journal of Computer Science Issues, 9 (2/1), ss. 396-402.
- Erzen, E. ve Ceylan, M. (2020). "Covid-19 Salgını ve Uzaktan Eğitim: Uygulamadaki Sorunlar", Ekev Akademi Dergisi, 24 (84), ss. 229-262.
- Etlican, G. (2012). X ve Y Kuşaklarının Online Eğitim Teknolojilerine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.
- Garcia, E., Dungay, K., Elbeltagi, I. ve Gilmour, N. (2013). "An Evaluation of the Impact of Academic Staff Digital Literacy on the Use of Technology: A Case Study of UK Higher Education", Proceedings of EDULEARN13 Conference 1st-3rd July 2013, Barcelona, Spain, ss. 2042-2051.
- Gökkaya, Ö., Serbest, S., Uçkun, C.G. ve Demir, B. (2015). "Yerel Yönetimlerde Y Kuşağını Yönetme Güçlükleri: Kocaeli Belediyeleri Örneği", Electronic Journal of Vocational Colleges, 5 (1), ss. 118-131.
- Göksel, A. ve Güneş, G. (2017). "Kuşaklararası Farklılaşma: X ve Y Kuşağının Örgütsel Sessizlik Davranışı Bağlamında Analizi", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 19(3), ss. 807-828.
- Gültekin, M. (2020). "Değişen Toplumda Eğitim ve Öğretmen Nitelikleri",. Anadolu Journal of Educational Sciences International, 10(1), ss. 654-700.
- Hammill, G. (2005). Mixing and Managing Four Genaratioans of Employees, <https://portal.fdu.edu/newspubs/magazine/05ws/generations.htm>, Erişim Tarihi: 05.03.2021.
- İlter, A. T. (2015). "Erişilebilirlik Konusunda Bir Değerlendirme ve Yüksek Öğrenim Kurumlarından Bir Örnekleme Denemesi: İTÜ Öğrenci İşleri Hizmet Binası". 9. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı Muğla Üniversitesi, Turgutreis, 30 Nisan-2 Mayıs.

- İnce, F. (2018). Kuşaklar Arası Etkin İletişim ve Davranış, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Jenkins, R. (2020). How to Improve Communication Between Generations in the Workplace, <https://www.entrepreneur.com/article/352621>, Erişim Tarihi: 05.03.2021.
- Johnson, M. ve Johnson, L. (2010). Generations, Inc. From Boomers to Linksters Managing the Friction Between Generations at Work, American Management Association. New York, Printed in the United States of America.
- Karahisar, T. (2013). “Dijital Nesil, Dijital İletişim ve Dijitalleşen (!) Türkçe”, Online Academic Journal of Information Technology, 4(12), ss. 71-83.
- Keleş, H. N. (2011). “Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2), ss. 129-139.
- Kelly, A. (2020). “Staff Accessibility and Online Engagement with First-Year Students: An Autoethnographic Reflection”, International Journal of Online Pedagogy and Course Design (IJOPCD), 10(1), ss. 48-60.
- Kurnaz, E. ve Serçemeli, M. (2020). “Covid-19 Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma”, USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi - International Journal of Social Sciences Academy, 2 (3), ss. 262-288.
- Kuyucu, M. (2017). “Y Kuşağı ve Teknoloji: Y Kuşağının İletişim Teknolojilerinin Kullanım Alışkanlıkları”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 5 (2), ss. 845-872.
- Küçükali, A. ve Serçemeli, C. (2019). “Akademisyenlerin Sosyal Medya Kullanımı: Atatürk Üniversitesi Örneği”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE), 6(10), ss. 202-219.
- Li, J., Brake, G., Champion, A., Fuller, T., Gabel, S. ve Hatcher-Busch, L. (2009). “Workplace Learning: The Roles of Knowledge Accessibility and Management”, Journal of Workplace Learning, 21 (4), ss. 347-364.
- Linnes, C. ve Metcalf, B. (2017). “iGeneration and Their Acceptance of Technology”, International Journal of Management & Information Systems, 21 (2), ss. 11-26.
- Martínez-Jiménez, E ve. Salinas-Pérez, J. A (2019). “Accessibility to Culture and Education. Educative city of Córdoba (Spain)”, Journal of Maps, 15(1), ss. 39-45.
- Maurtin Cairncross, A. (2014). “A Glimpse Of Generation-Y in Higher Education: Some Implications for Teaching and Learning Environments”, South African Journal of Higher Education, 28 (2), ss. 564-583.
- Montagud, M., Orero, P. ve Matamala, A. (2020). Culture 4 All: Accessibility-Enabled Cultural Experiences through Immersive VR360 Content Springer-Verlag London Ltd.
- Parlak, B. (2017). “Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22 (15), ss. 1741-1759.
- Pearson, E. J. ve Koppi, T. (2002) Inclusion and Online Learning Opportunities: Designing for Accessibility, ALT-J, 10 (2), ss. 17-28.
- Pinzaru, F. ve Mitani, A. (2013). “Generation Y Students: Using Facebook for Communicating with University Staff and Professors”, Management Dynamics in the Knowledge Economy, 1 (2), ss. 221-239.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, Part 2. On The Horizon, 9 (6), ss. 3-6.

- Puybaraud, M., (2010). Generation Y and The Workplace: Annual Report 2010, Global Workplace Innovation.
- Sackmann, R. ve Winkler, O. (2013). “Technology Generations Revisited: The Internet Generation, Technology Generations”, 11(4), ss. 493-503.
- Sağlam, M. (2021). We Are Social 2021, <https://www.brandingturkiye.com/we-are-social-digital-2021-yayinlandi/>, Erişim Tarihi: 11.03.2021.
- Saracel, N., Taşseven, Ö. ve Kaynak, E. (2016). “Türkiye’de Çalışan Y Kuşağında İş Tatmini-Motivasyon İlişkisi”, Social Sciences Research Journal, 5 (1), ss. 50-79.
- Stillman, D. ve Stillman, J. (2018). İş’te Z Kuşağı: Genç Kuşaklar İşyerini Nasıl Dönüştürüyor? (Çev. Kayıhan, D. P. ve Erduran, F.), 1. Baskı, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Sarioğlu, E. B. (2018). Y’leri Anla, Değiştirme: Kurumsal Hayatta Milenyum Kuşağı ve İletişim, 1.Baskı, Hümanist Yayınları, İstanbul.
- Sevinç, E. ve Kavgaoglu, D. (2019). “Kuşakların Hemşirelikte Yönetim ve Eğitim Pratikleri Açısından İncelenmesi”, IGUSABDER, 9 (2019), ss. 944-957.
- Sözen, N. (2020). “Covid 19 Sürecinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), 7(12), 302-319.
- Şat, N. ve Göver, T. (2017). “Engelliler İçin Belediyelerin Erişilebilirlik Sorumlulukları: Çorum Engel Haritası Projesi”, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (1), ss. 521-542.
- Şen Ö. ve Kızılcıoğlu G. (2020). “COVID-19 Pandemi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin ve Akademisyenlerin Uzaktan Öğretime Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi”, Int. J. of 3D Printing Tech. Dig. Ind., 4(3), ss. 239-252.
- Temel, F., Önürmen, O. (2017). “Gelenekselin Dönüşümünde İletişim Akademisyenleri ve Sosyal Medya”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 5 (1), ss. 292-313.
- Tiyek, R., Eryiğit, B. H. ve Baş, E. (2016). “Engellilerin Erişilebilirlik Sorunu ve TSE Standartları Çerçevesinde Bir Araştırma”, Kastamonu Üniversitesi İİBF Dergisi, 12, ss. 225-261.
- Torun, Y. ve Çetin, C. (2015). “Örgütsel Sinizmin Kuşaklar Bazında Değerlendirilmesi: Kuşaklara Göre Örgütsel Sinizmin Hedefinde Ne Var?”, İş ve İnsan Dergisi, 2(2), ss. 137-146.
- Toruntay, H. (2011), Takım Rollerini Çalışması: X ve Y Kuşağı Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2018). “Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar”, Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), ss. 125-144.
- Ulus, T. (2020). “Kuşaklararası Çatışma Bağlamında Gençlerin Yaşlılara Eleştirel Bakışı: Bir Örneklem, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22, ss. 63-92.
- Ünal, M. (2017). Y ve Z Kuşaklarının Yönetimi, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Yeşil, Y. ve Fidan, F. (2017). “Türkiye’de Y Kuşağının E-İletişim Kullanımı: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma”, Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1), ss. 100-109.
- Yılmaz M. (2012), “Kapsayıcı Tasarım ve Mekân”, Mimarist, 43, ss. 107 – 111.

Yücebalkan, B. ve Aksu, B. (2013). “Potansiyel İşgücü Olarak Y Kuşağının Transformasyonel Liderlerle Çalışabilirliğine Yönelik Bir Araştırma”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 5 (1), ss. 16-32.

Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Eylem Planı 2010-2011;
<https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101112-19.htm>; Erişim Tarihi: 20.10.2020.

Review Article

Üniversitelerde Kuşaklararası Farklılık ve Erişilebilirlik: Kavramsal Bir Değerlendirme

Intergenerational Difference and Accessibility in Universities: A Conceptual Assessment

Selin ÇAVUŞOĞLU Öğr. Gör. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksekokulu selin.cavusoglu@cbu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-1952-8265	Melis YALÇIN Öğr. Gör. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksekokulu melis.yalcin@cbu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-6546-4813
--	---

Extensive Summary

Changes experienced in technology, social and economy fields around the world have led to the development of that period-specific certain behaviour patterns and perspectives. This situation caused to occur of the generation phenomenon. The from past to present, the phenomenon of generation and the differences caused by generations have been studied by various disciplines such as psychology, sociology, communication and business administration. Especially nowadays, while in making sense of the behaviors of people who reflect the characteristics of their generation, in analyzing the communication styles they exhibit, in communicating with them effectively, the importance of generation differences cannot be denied. For this reason, how the generations are classified, how they differ from each other in what aspects, how they differ in terms of technology usage and communication are among the topics examined in this study.

While accessibility was used to reach more physical facilities in the beginning, today it is frequently used to access information and messages in digital and mental terms. When examined the definitions made about accessibility, it can be said that it is not possible to find a comprehensive and complete definition that includes everything. Especially when evaluated in terms of the universities, uninterrupted and timely access to all the tools that support teaching activities such as information, message and document that can be diversified is considered very important in terms of adapting to the developing world order. Achieving this access will be possible with the ability to use and adapt to technology in parallel with the technological advances that are developing and will continue to develop. In this context, considering that academic staff working at universities relationship with technology are not at the same level, it can be said that they have differences in terms of accessibility and have different levels of accessibility.

Technology is accepted as an important criterion in defining and making sense of generations. Technology usage tendency is at the bottom of the differences seen within the scope of intergenerational values, behaviors and habits. According to their predispositions to technology, generations are separated from each other and are called with different names. Besides, differences between the generations can be a filter in the communication process and can cause misunderstandings and different behavior interpretations. This situation can lead to the communication conflicts. In this context, it can be said that the technological developments in the

period in which they were born and grew up are determinant on the qualities of the generations. The people of their technology usage levels, habits and adaptabilities vary from generation to generation.

Since the use of the Internet, the vital activities of societies have entered a rapid change process. People now perform many actions from their homes by pressing a key. This situation, by decreasing the effect of time and place concepts, brings many benefits to them and but brings some negative effects. However, by focusing on the negative aspects of technology to stay behind of the technology can be more costly.

As in all sectors, there are generational differences among academicians working at the university. These people belonging to different generations have different tendencies to technology, usage levels, adaptability, accessibility and communication styles as well as in many aspects. Therefore, the fact that they have significant differences in terms of technology, which confronts students and lecturers and is an important tool for sharing and learning information, makes their accessibility different. It is even seen that some lecturers are incomplete or inadequate in this regard.

The world, which understands more and more every year how the use of information communication technologies has an important effect on educational activities, as in all fields, especially during the Covid - 19 pandemic process, most of the education activities that are normally carried out face-to-face have to be done online realized the seriousness of the situation.

Recognition of the generation, awareness of their goals and expectations, knowledge of their qualities and abilities and educational tools designed in this direction will bring efficiency and quality in education. Generation X met technology a little late. Technology usage density is also less due to their adherence to traditional methods. The past education habits of the academicians in this group can prevent them from learning and using new practices. However, when evaluated in terms of technology usage and application aptitude, they are not as unlucky as the Baby-Boomers generation.

Generation Y academics are the most advantageous group compared to the previous ones in terms of learning, applying and even development new educational methods. Because the generation Z and their age are close to each other and they are used to using internet-based applications, their communication and interaction can be more direct. Students' level of accessibility is also higher, as they use social media and online applications more.

With the increase in digital applications, the effect of technology has started to be seen intensely in the field of education. Integrating technology into the education process has the feature of increasing accessibility. When the university education process is evaluated; The level of accessibility of academics also varies in this process. At this point, the adaptation process and ability of academicians to digital applications are shaped in line with their generation. For example; there is a difference between a generation X academician who was introduced to technology later and a generation Y academician who grew up with technology and did not have the problem of actively using it to adapt to new digital applications. It is possible to say that generation Y academicians have an advantage over generation X academicians. This situation raises the status of being accessible by the generation Z students, who make technology an indispensable part of life. Effective use and availability of digital platforms in terms of reaching information play a role in increasing efficiency in education. It is foreseen that understanding the differences between the generation of academicians and the generation characteristics of the students they address in the university education process and the application of education methods in this direction contribute to the education process and increase the accessibility of academicians.